

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

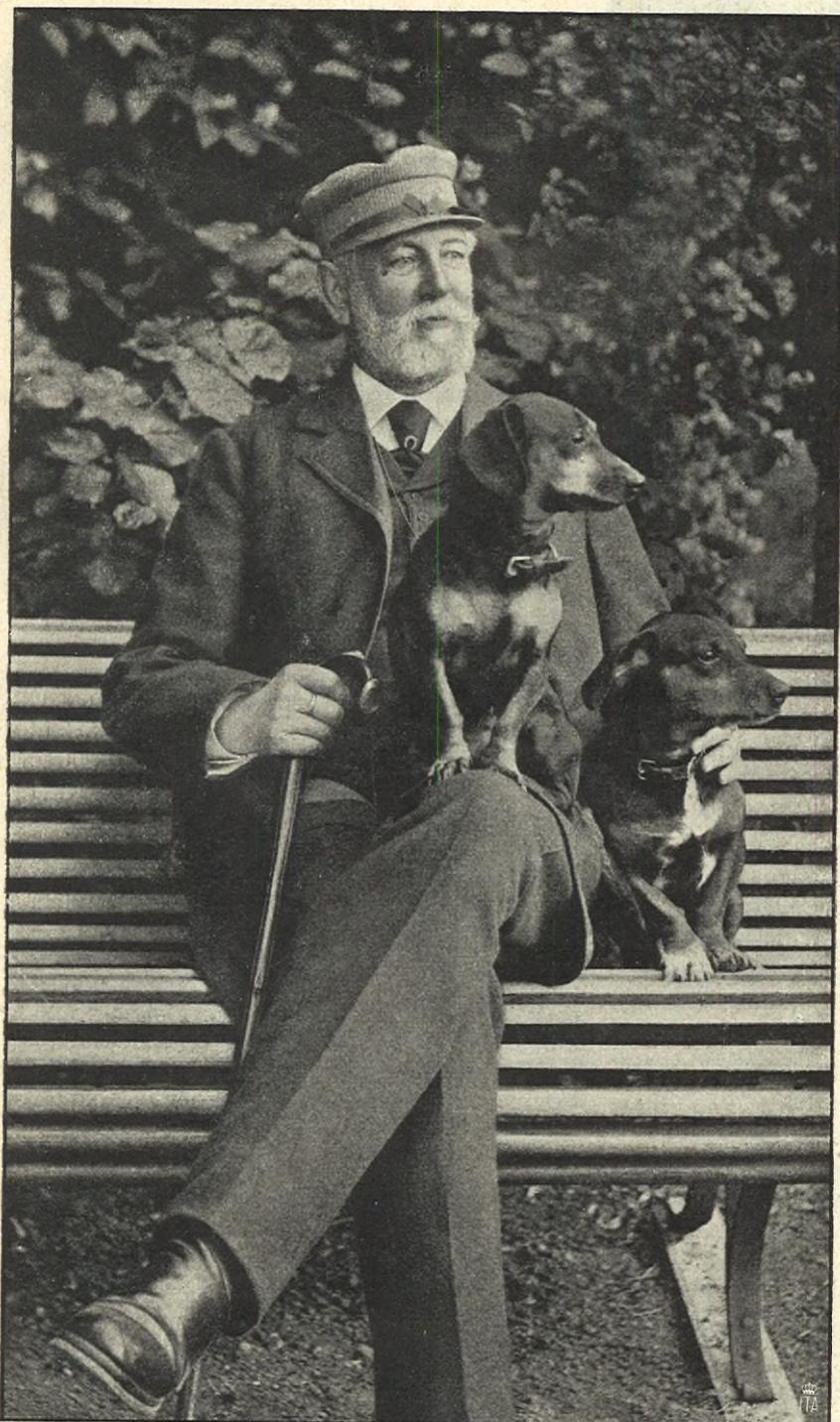

ILLUSTRERAD TIDNING

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG.

FRIHERRE ERIK AXEL RÅLAMB.

EN UPPLÄNSK JORDDROTT.

Den 9 juli firas på Granhammar i Uppland en familjefest, som är ägnad att i vida kretsar väcka intresse. Friherre Erik Axel Rålamb fyller denna dag 75 år, och kan han med obrutna kropps- och själskrafter se tillbaka på en lifsgärning, gagnrik och hedrande som få.

Son af kammarherre Klas Gustaf Rålamb och friherrinnan A. E. C. von Lantingshausen, ägnade sig friherre Rålamb redan från ung-

Sundby gjorts mycket för hästafvelns höjande.

Friherre Rålamb's stora insikter inom landt-hushållningen hafva äfven tagits i anspråk på det offentliga området. Under ett tiotal år har friherre Rålamb sålunda varit ledamot af styrelsen för Ultuna landtbruksinstitut och prisdomare vid ett flertal större landtbruksmöten; bland andra förtroendeposter har han äfven en följd af år varit landstingsman.

För hvad friherre Rålamb verkat i det offentliga tjänst och för vår modernärings höjande, har äfven offentligt erkännande kommit

domen åt jordbrukarens ej alltid tacksamma värf. Genom arf efter sin morbröder, grefve von Lantingshausen, blef han 1856 ägare till Granhammar med underlydande, innehar därjämte Rålambska släktgodset Sundby m. fl. gårdar och genom sitt andra gifte egendomar i Skåne. De flesta af dessa gårdar emottog friherre Rålamb i allt annat än välskött skick, men genom nyodlingar och täckdikningar hafva hundratals tunnland kärribunden mark förvandlats till bördiga ängar. Ett klokt användande af nyare arbetsmetoder, i förening med stor energi, ha numera förvandlat de Rålambska egendomarna till verkliga mönstergårdar för uppsvenskt landtbruk. En mängd nybyggnader af alla slag hafva under årens lopp uppförts vid egendomarna, och har friherre Rålamb själf uppgjort alla ritningar till dessa. Hand i hand med ofvannämnda förbättringar har äfven vid Sundby och Granhammar genomförts en förädling af kreatursraser, som ledt till glänsande resultat; så t. ex. erhöill friherre Rålamb vid senaste landtbruksutställningen i Gäfle statens 1:a pris för hel besättning af ren ayrshire-ras. Äfven har vid Granhammar och

honom till del; så är han riddare af Nordstjerneorden, sedan 1901 kommandör af Vasas ordens 1:a klass, innehar Uppsala läns hushållningssällskaps guldmedalj samt är hedersledamot af Landtbruksakademien.

Detta är i korta drag de yttre konturerna af friherre Rålamb's lif.

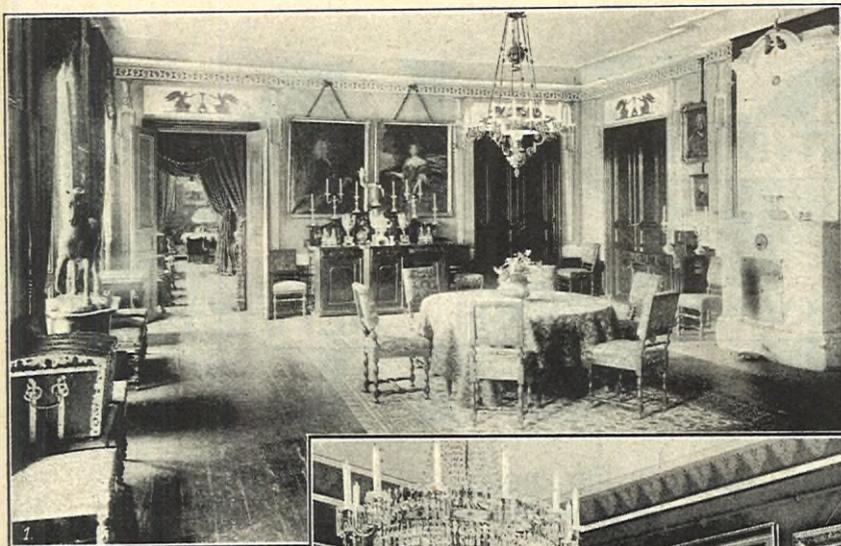
För sina talrika underhafvande och tjänare är han den humanaste husbonde, den välviljigaste hjälpare i råd och dåd. På sin 75-årsdag har friherre Rålamb äfven velat samla dem alla i sin närhet, och dagen firas med en stor folkfest vid Granhammar, till hvilken omkring 500 personer äro inbjudna. — Hufvudbyggnaden vid Granhammar, uppförd af sten i tre våningar, är ståtligt belägen på en höjd nära Mälaren, med utsikt öfver en vacker dalgång. En förtjusande park på omkring 80 tunnland — en bland de vackraste i Uppland — gränsar intill själfva slottet. Man vet ej med vissnet, när detta uppfördes, men åtminstone första våningen torde härröra från 15- eller 1600-talet, hvarom vittna de charmanta gyllenläderstapeter, som vid restauration kommit i dagen. Granhammar omnämnes redan under 1200-talet, och i början af 1500-talet ägdes det af den bekante Arend Person på Rankhyttan och hans maka Barbro Stigsdotter, som offrade husfrid och lycka för att rädda Gustaf Wasa undan sin makes förrådiska stämplingar.

Som en egendomlighet kan nämnas, att Granhammar alltsedan 1500-talet ej gått i köp, utan genom arf eller gifte bytt ägare. Det har i följd innehafts af släkterna Örnflycht, Rosencrantz, Soop, Wachtmeister, von Fersen samt von Lantingshausen, från hvilken sistnämnda släkt det som närmast öfvergick till nuvarande ägaren, som nu här tillbringar en fridsäll ålderdom under de mest patriarkaliska förhållanden.

I det vackra hemmet på Granhammar, där friherre Rålamb tillika med sin älskvarda maka i andra giftet, friherrinnan Sophie Rålamb, utöfvar en storartad gästfrihet, finnes ståtliga samlingar af familjeporträtt, sällsynta och dyrbara oljemålningar af gamla mästare samt en mängd antika och dyrbara konstföremål, hvilket allt bidrager att förläna hem-

GRANHAMMAR.

met på Granhammar en säregen gammaldags och aristokratisk prägel. Ett värdefullt bibliotek på c:a 4,000 band finnes äfven, men den äldsta och sällsyntaste delen af boksamlingen — 750 band — skänktes 1878 af friherre Rålamb's äldre broder till Kungl. Biblioteket att där särskildt förvaras under namn af Rålamb'ska samlingen; dit har äfven friherre Rålamb skänkt hela det storartade arkivet, innehållande en mängd sällsynta handskrifter, hvaribland kan nämnas en dagbok, som tillhört Erik XIV.

Friherre Rålamb har ännu i ålderns höst hälsa och krafter; hans ungdomliga spänstighet kommer bäst tillsynes, då han hvarje höst samlar jägare från när och fjärran omkring sig till några dagars jakt på sina goda marker, och då händer det lätt att ungdomar ej kunna täfla med den äldre värden i uthållighet och jaktlycka.

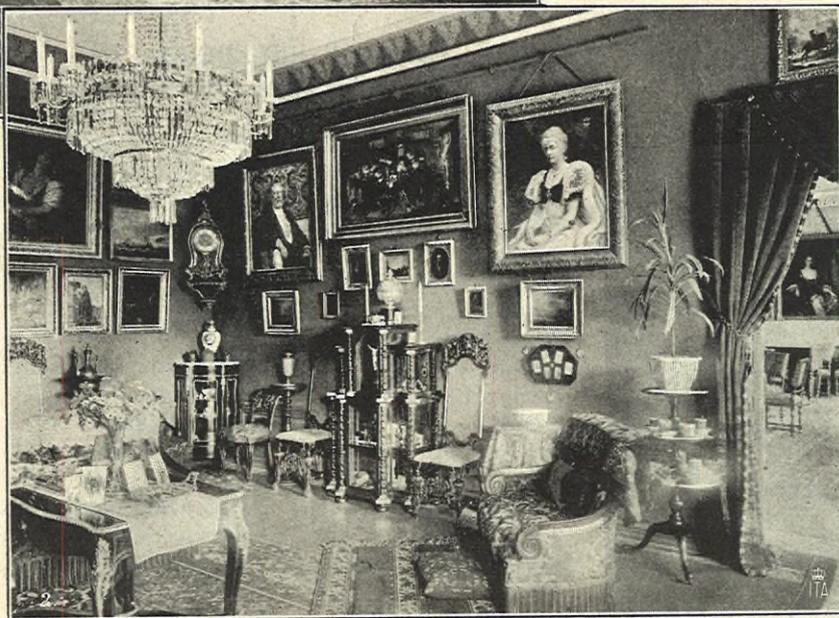
Från sitt första gifte med Lovisa Ottilia Adelborg har friherre Rålamb 7 barn, af hvilka äldste sonen trädte i sin fars fotspår och blifvit landbrukare, en son är kammarherre hos h. k. h. kronprinsessan och den yngste sonen löjtnant vid Svea lifgarde. Af döttrarna är en gift med friherre Erik Leijonhufvud, en med öfverstelöjtnant Sven Ahlberg, hvarjämte en dotter är hoffröken hos h. m. t. drottningen, den yngsta dottern vistas i hemmet.

I vår allt nivellerande tid, då ej endast de skräncor, som omgärdat ståndsfordomarna, ramla, utan äfven de rättsbegrepp och förpliktelser, som hållits i helgd af de privilegierade stånden mångenstädes falla i glömska, är det med glädje man kan konstatera, att friherre Rålamb — liksom hela hans familj — är representant för det adelsstånd, som, med erkännande af människovärdet, i lära och leverne betygar att "adelsskap förpliktar". Hvem vill ej i vörndnad böja sig för denna känsla, då den utmynnar i värdighet och höfsamhet i uppträdande, ett godt och ädelt föredöme för andra; glömska af det egna jaget för att tänka på andra, med ett ord — det vackraste förverkligande af släkten Lantingshausens devis: "Ingens träl, ingens tyrann".

Då nu friherre Rålamb i kretsen af anförvanter och vänner firar 75-årsdagen på sitt

vackra Granhammar, vet jag, att många tankar och varma välönskningar ljumma luften omkring honom, och en gemensam önskan fyller allas hjärtan: Måtte din lefnadsafton blifva ljus och blid, du vörndsvärde åldring!

—a.

GRANHAMMAR. 1. MATSALEN. 2. SALONGEN MED PORTRÄTT AF FRIHERRINNAN OCH BARON RÅLAMB.

HEMMETS SJÄL.

JAG ville hellre tusenmila vägar skrida i mänskoöknen och tumultet lida, än ha ett hem, en ensam, grånad mans, där väl en härd, men ingen kvinna fanns.

Om också solens strålar sågos heta stupa ditned ifrån Guds egen himmelskupa, men ej mot mitt ett annat hjärta slog, jag bort från stället som en fredlös drog.

Och vore taken än som templens pelarburna

och möblerna i ädla träslag skurna, det skulle kännas dystert som en höst, om ej där klang en kvinnas mjuka röst. —

Nu dväljs du där, du hemmets ljusa själ och drottning, som tillföll mig en gång vid ödets lottnings. Och allt, som där gör livets rikedom, det har ditt hjärta älskat fram i blom.

Det släta tegelhuset har ett drömslott blifvit, åt hvilket du förgyllda tinnar gifvit. Jag bär det med i tanken, hvart jag går, ty där är ljuft som en hesperisk vår.

Uti gardinens fall kring fönsterramens båge

det är som i hvart veck din hand jag såge.

Konvaljens doft och vifvans guld — hur klart

de ge en spegling af ditt väsens art!

I lampans duk, i dörrens käck draperier du har sytt in ditt lynnes melodier, och där — från pianinots elfenben — jag ständigt hör ditt spel i kvällens sken.

Ja, öfverallt din ljufva närhet jag förnimmer,

din tankes ömhet, dina ögons skimmer. Och där du offerar dig åt hemmets vård, du är en durklang i mitt lifsackord.

Du blida makt med rötter djupast i mitt hjärta,

bli vägens skiften mörka eller bjärta, skall lyckojublet sjunga kring vår stig, så länge jag får vandra den med dig!

ERNST HÖGMAN.

MINDERÅRIGA OCH TEATERN. FÖR IDUN AF E. N.

DET var förra säsongen; en kväll på Svenska teatern under första mellanakten. Vi hade just kommit in i en beklämmande medeltidsstämning. Vi hade känt, hur det låg vidskepelse och pestilentia i luften och med den enkle odalmannen och hans kvinna undrat, hvarför kejsarens mest lysande riddare, Henrik af Aue, sökt sig ett hemvist långt i ödemarken, i skuggan bortom all världens glans och lycka. Belysningen skrufvades på och föll obarmhärtigt öfver salongens flacka dekorer och öfver en hel del neutrala nutidsdräkter.

Min följeslagare lutade sig fram och bad mig betrakta parketten. Jag vände mig upp emot den. Den liknade en drifbänk, svagt sluttande mot söder. Nej se, här och där mellan de stora och utvuxna plantorna upptäckte jag, förvånad, små outvecklade tingestar, som knappast ännu kommit med hjärtblad. Små barn således på Hauptmanns pjäs. — Jag uttryckte min lätt begripliga förvåning till mitt sällskap. — "Ah, har du inte märkt detta förr? Likadant var det på Gorkis "Natt-härbärg", Sudermanns "Ära" och Beyerleins kuriösa militärdrama. för att nu ta några exempel ur högen". — "Jaså, verkligen."

Jag har alltid hållit det som klokt och välbetänt att icke leda ut uppsikten öfver ungdomens litteratur- och konstnöjen till ett ängsligt förbenadt system. Har ansett den individuella friheten äga en högst viktig mission, när det gäller kulturlifvet. Och med motvilja tänkt på de ömkansvärda barn, kring hvilka synvidd föräldrar och välvisa tanter byggt en hög mur och naturligtvis bemålat utansidan, den sida, som världen ser, med ordet oskuld i de största och hvitaste bokstäfver. För hvarje människa, hvars andliga jag icke är ett mixtum compositum af nedärfda principer och en gång för alla formade åsikter, måste det ju hvila i en klar belysning det faktum, att man icke har rätt att påtvinga barnen föreskrifter i klump, ikläda enhvar ett slags allmän uniform. Det är uppfostrares största, ädlaste och mest intressanta plikt att dag för dag följa sina smås utveckling, icke bara, hur kroppen ökar i vikt, hur håret växer

MELLINS FOOD

af Läkarekåren erkändt bästa näringsmedel för barn och sjuka.

Finnes på Apoteken samt hos Specerihandlarna.

PROF gratis och franco från Axel Lennstrand, GEFLE.

och mjölkändarna falla bort och dö för sina lifslustigare ättlingar, utan kanske också en smula aktgifvande på själen, den underbara Gudsgåfvan där djupt inne En uppfostrare, som då begynner sitt värf med vaken tanke och ansvarskänsla, han vet så väl, att nu bör han följa denna gång: Genomträng skarpt forskande den nya själens natur och gifna möjligheter. Men undvik som något ödesdigert ondt all agitation, förhåll dig fullt objektiv och sansad. Sedan du lärt känna själfva de grundtoner, på hvilka detta instrument vill ljuda par préférence, bygg då vidare ur din rika fond af erfarenhet, bygg då vidare tonverk och nyansera de naturskänkta anlagen. Stäm dem till en allt högre klarhet, men minns, att du aldrig utan skada kan spela på de strängar, som blifvit bestämda till tystnad. — Så går en verklig uppfostrare till väga, när hans stora syfte är att dana en stark och fri, egenartad personlighet och icke en schablonmässig figur, en kondensering af gängse maximer, af moralens, konvensans allmänna karaktär. Det är i korthet normen för en personlig och vidtseende uppfostran af människor. Och hvem har lust att tråda fram och förringa dess andliga värde? Hvem har lust att tala för likgiltigheten, alla brotts och lasters föderska, eller för dess skenbara motsats, som ju är det ofvan berörda, i enskildheter predisponerade tuktsystemet?

När jag nu satt där på teatern och med egna ögon såg alla barnen, skulle man tycka, att jag bort känna mig tillfredsställd öfver hur många föräldrar det ändå fanns, som hade med kärlek och inträngande förståelse pröfvat sina barns själsläggning och funnit deras andliga mognad tillåta dem att delta i hvilket som helst af en utbildad persons nöjen — eller rättare sagt företaget. Men misstänksamheten faller ju som en dyster skugga öfver all vår glädje, och man måste undersöka och analysera åt höger och vänster, innan man sorglöst vågar ge sig i armarna på en glad känsla. Så kom det sig, att jag började fixera ansiktsuttrycken och se efter, hvad ögonen afspeglade för slags människor, och då var det åter, som ledsnaden och misräkningen grepo fatt i mina tankar. Från hvar vrå och hvarje linje i deras ansikten bara själfkär och skinande materialism. De djupa tankarna och känslorna sofvo så tungt som kineser, och icke en nerv låg blottad för vitala intryck, det kunde man godt se, utan att hvassa sin skarpsynthet. Således inga sjäsligt spänstiga individer och icke några uppfostrare af det bästa slaget. Det var likgiltigheten i all dess förfärande fulhet, föräldrar, som utan att offra en enda klar tanke på *hvad* de gingo att åse, helt planlöst drogo med sig sina minderåriga barn och ställde dem inför ett drama, hvilket genom sin svårfunna innebörd måste för dem urarta till ren ledsamhet; ställde dem öga mot öga med så underligt sammansatta karaktärer, att dessa måste förefalla ett barnasinne som idel mörka och skrämmande gåtor.

Barn — äfven de intellektuellt starka — ha gifvetvis en outvecklad föreställning om lifvets tragiska sidor. De födas ej med förmågan att ens i elementäraste mening skilja mellan godt och ondt. Världen är för dem ett brokigt helt af företeelser, den ena mer underlig och öfverraskande än den andra. De taga aldrig bestämdt parti för eller emot verkligheten, de se på tingen med en stilla och objektiv iakttagelse, och under de fem första åren är deras sjäslif stad i en feberaktigt rastlös absorption. Så kommer uppfostran och lär barnen på sitt sunda och försiktiga vis, hur världen egentligen sönderfaller i två

mot hvarandra fientliga hälfter, den ena god och den andra ond. Som ett klokt memento tillfogar man litet längre fram, att denna strikta delning är till blott i tanken, men att de goda och dåliga principerna på det mest förrådiska sätt äro spunna sida vid sida i tillvarons än skimrande, än färglöst gråa väf. Allt det gyllene och glänsande, det är det goda i världen, men där du ser svart och grått, där lurar endast ondskan, säger man, och håller sitt barn vid handen, så att det icke kan springa fram och med undran se, hur de trådar, som gifvit ett stycke dess bestämmande färgton, ej äro ensamt härskande, men hur fiendens trådar öfverallt korsade färgrika och solglänsande fälten. Och, sällsamt att säga, hur själfva det ondas på afstånd så skrämmande tröstlöshet vid nära iakttagelse liksom strålar upp af små gyllne strimmar, lagda in i spånaden som på lek.

Nu brister det fram dessa frågor: Hur länge skall man då hålla sitt barn vid handen? När bör det få veta, hvad lifvet egentligen är? Och svaret, det enda fullt riktiga, tillräckligt allmänna och tillräckligt begränsade svaret, har jag redan förut sökt gifva: Låt alltsammans bero på din kännedom om ditt barns individualitet, och låt blott en nära förståelse af detta väsens vaknande behof bli din ledning i all uppfostran.

Då kan man säkert och osvikligt bestämma, när det eller det må tillåtas barnet, och man behöfver aldrig sväfva i tvekan om det lämpliga, aldrig anklaga sig själf med ett: kanske för tidigt, kanske för sent? På sådana fasta grunder är det som en personligt uppfostrande, utan skynt af förebråelse, kan göra ett tidigt utveckladt barn långt förr än höstblomman delaktigt af de äldres åskådnings- och tanke-luft. Många faser i uppfostringens långa akt kunna betydligt förkortas, men ingenting får uteslutas som mindre väsentligt. Den ordnade gången af det hela, successiviteten, får absolut icke bli rubbad.

Här ofvan har jag talat emot det ängsliga kringskärandet af personligheten, och det kunde då synas, som om jag sedermera motsagt mig själf, när jag velat framhäfva en tid af psykologisk ovetenhet, af tudelning i ljus och mörker, som nödvändig för hvarje individ. Men så är icke fallet. Det är just det obehöfliga, skadliga tillbakahållandet af de rättigheter och behof, som med naturnödvändighet längesen bort tillkomma en ung människa och äro lifsluften för en fortsatt utveckling, det är emot detta tillbakahållande jag med all kraft vill opponera mig.

För att nu återgå till hufvudpunkten för dessa reflexioner — teatern, så är det ju ganska påtagligt, att ingen enda af de sju- eller åtta-åringar, som den kvällen bevistade Hauptmannföreställningen, ens tillnärmelsevis voro mogna för ett skådespel af "Den arme Henriks" art. De sågo inte så ut. Nej, det var likgiltigheten, som likt en klassisk stämpel i vattenfärg kommer att inför eftervärlden känneteckna vår bleka nutid, det var den, som här visade mig några typiska illustrationer. Man resonnerar ungefär så här: "Vår pojke (flicka) skall väl en gång få gå med på teatern. Det är synd om honom att jämt sitta hemma öfver sina böcker eller gå till kamrater och kika i tittskåp eller leka ryssar och japaner. Det ges visst ett *sagospel** på Svenskan i kväll, "Den arme Henrik" heter det, en präktig pjäs också för barn kanske, med många roande och oskyldiga element." Ja, i bästa fall gör man en sådan kort och fragmentarisk tankerevy eller också tar man sitt barn utan

* En olämplig benämning på detta hjärtslitande drama.

KÖP

Svart Siden.

Begär provver franko af våra garanteradt solida sidentyger från 90 öre till kr. 13 pr mtr. Specialité: Sista nyheter af brud-, sällskaps- och promenadtoiletter, äfven i kulört och hvitt. Sändes tull- och portofritt direkt till privata.

Schweizer & Co., Luzern S. G. (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

vidare med sig. — I förbigående sagdt: Måne icke recensenterna ha en stor kulturuppgift att fylla, hr Albert Engström till trots?

Jag ser en ung människa, som knappast ännu erfarit en uppvaknandets aning, som ännu icke känt någon sorg eller en fläkt från underlandets vår kring sina tinningar, icke smakat "La vita nuovas" bäfvan och fröjd, icke suttit i majs tysta kväll och med den tunna skymningen druckit in i sin själ naturens eget ljusa vemod, för hvilket barn-domskänslan och hemmets lugna tankar måste gifvas i gäld. Men det oundvikliga skall en dag stå pockande inför medvetandet, om förr eller senare. Den unga måste få veta, att ej sällan ges det tillfällen i lifvet, då en inför samhället ond och utstött människa ur en viss synpunkt kan vara godheten och ädelheten själf. Att en, som "det gått utför med", kan bära de rikaste möjligheter inom sitt eget bröst, sin egen panna, och att orsaken till hans undergång icke är från aftonsagens stygga furie, som är så enfaldigt utrustad, att hon flyr till skamvrån vid första glimt af sol, första fläkt från ett barns rena själ. Den unga måste förstå att i lifvet döma från en annan punkt än den svala och ljusa höjd, barndomen skänkte. Måste som en sibylla luta sig öfver lifvets väf och i hvarje tråd finna en underlig gåta, på samma gång som en ny erfarenhet. Gåta — ty hvad är våra psykologiska kunskaper, vår människokännedom, annat än en ständig räkning med irrationella värden?

Nu undrar jag, om det kan anses klokt att låta impulsen till uppvaknandet, till lifs-medvetandets allvar utgå från — teatern, som föreställer världen. Bör icke den unga först ha erfarit någon verklig sorg och fattat dess innebörd och i ensamhet ha lyssnat vid sitt eget hjärta? Blir inte en lifsbild från scenen dubbelt skön, om dessförrinnan mor en stilla skymningskväll har talat med sitt barn om lifvet och människorna? Måste inte åtminstone det vägledande ordet ha föregått, innan ett barn helt obetänksamt ställes inför det tragiska? — Jag skulle icke nedskrifva detta, om jag ej så klart visste, att många barn tagit en oläklig skada af ett sådant där teaterbesök, till hvilket likgiltigheten gifvit upphof. Man kan ju tänka sig följderna, när en ung och fotografiskt känslig själ formligen blir öfverhopad med nya, främmande, obegripliga intryck, det ena mer förvridet och hemskt än det andra, — brott och kärlek, olycklig lycka, olycka, som frossar i sitt eget väsen, sociala problem och klasshat, som rufva öfver människorna likt ett mörker. Barnet reflekterar helt naturligt öfver sina intryck, och hur skall väl tanken ledas till rätta i dessa psykologiens och diktens smala, okända labyrinter? Barnets föreställnings- och känslolif blir icke originellt men abnormt, fördärfvad och unket, hvilket isynnerhet träffar de mera begåfvade, ty äfven begåfningen har som be-

STIL!
SKÖNHET!
STYRKA!

Mölnlycke Möbelfabriks Utställning, 18 Birger Jarlsgatan 18.

Möbler såväl eleganta som enkla; allt i solitt och förstklassigt utförande
Sängar, Sängkläder, Mattor och Gardiner.

Ritningar och kostnadsberäkningar upprättas beredvilligt på begäran.
Egna Arkitekter och Dekorörer. Filialer: Göteborg, Malmö.

Rikstelefon 76 14.
Allm. Telef. 76 14.

**Lanolin-
Sana-Tvål.**

Garanterad ren, neutral,
mild och öfvertet.

Bästa Barntvål!
25 öre st.

Grumme & Son
Stockholm.

SKOLFlickOR VID CHILOCCOSKOLAN. FYRA
OLIKA STAMMAR

CHILOCCOSKOLAN FÖR FLICKOR.

kant sina gränser. Eller också grundlägges ett ringaktande för teatern, en hela lifvet igenom fortfarande misstro mot en konstnärskraft att forma oss en bild direkt ur lifvet, sann och stor — detta, om barnets natur är af det där kyliga, nyktra, obekväma slaget, en transsubsterad gäspning. Han eller hon blir då en andens albinos, som drar på munnen åt *diktarens* djupa och äkta konst, men girigt söker operetten med den idiotiska handlingen, de helt obetydligt klädda damerna och en musik, lätt som deras egen tanke. Tyvärr ser man inte i teatern, hvad den i dessa tider borde vara: en konstens helgedom, en kyrka, där vi böja vårt hufvud i vördnad.

Den renande, friska syra, hvilken jag hoppas småningom skall döda såväl det sega gamla arvet från gången tid, det för alla lika förut bestämda och kriuklöst nyttjade systemet, som ock vår tids universalsynd: likgiltighet i uppfostran, den syran är individualismen. Hvarken för tidigt eller för sent — däri ligger den stora konsten, som blifvit få gifven.

SKISSER FRÅN S:T LOUISUTSTÄLLNINGEN. BREF TILL IDUN.

III.

“DEN RÖDE MANNEN“.

Ett stycke bort från administrationsbyggnaden reser sig på utställningen en enkel träbyggnad, omgifven af ett fält, med tält

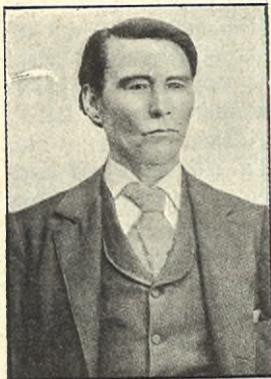

DOTTERN TILL EN
INDIANHÖFDING I VÅRA
DAGAR.

INDIANHÖFDING FÖR 100
ÅR SEDAN.

och hyddor. Det är “The indian school.” Den röde mannen och hans barn på skolbänken! Pontiacs, Sitting Bulls och Svarta molnets barn under skolmästarens färla! Skogarnes snabbfotade son, som förr endast lyssnat till naturens egen röst och stormens stridssignaler, nu flitigt lyssnande till berättelserna om de hvites “stora ande!”

EN MODERN INDIAN-
HÖFDING.

För elfva år sedan besökte jag en liten indianreservation långt upp i nordvästern vid “Öfre sjön”. Indianerna där voro märkta med undergångens stämpel, och de hvites laster, ej minst “eldvattnet”, förrättade snabbt sitt förstörelsearbete. Det är visserligen strängt förbudet att sälja brännvin till en indian, men förbudet kan ej uppehållas.

De sista indiankrigen hafva sannolikt varit. Visserligen finnes det ett par stammar uppe i nordvästern, som då och då visa tecken till oro; men det behöfves icke längre några särskilda gränfort mot dem. De ha lagt tomahawken åt sidan och gifvit sig under sitt öde.

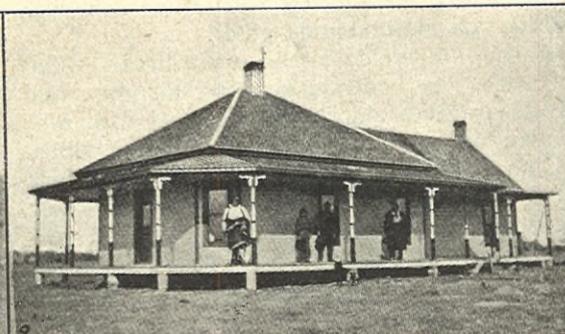
Indianerna fingo af staten, som ersättning för deras land, vissa territorier att lefva på, fonder att lefva af, och särskilda ämbetsmän tillsattes för att se till, att indianerna fingo sin rätt. Amerikanerne trodde uppenbarligen icke i början, att de någonsin skulle kunna vinna indianerna för civilisationen. Men så småningom börjar ett kultiveringsarbete, som har till mål att förvandla den röde man-

Så har det gått med det stolta, vackra och modiga folk, om hvilket Cooper berättat för oss sina aldrig glömda sagor, om hvilka Longfellow diktat sin underbara ‘Song of Hiawatha’, med de hjältar, med hvilka vi i ungdomens fantasifyllda tid drömt och lefvat och stridit.

Den röde mannen måste dö, för att den hvite skall få plats. Och den röde mannen dör snabbt, utplånas och försvinner.

EN INDIANFLICKA FRÅN
OKLAHOMA

FRÅN TONKAWARESERVATIONEN I OKLAHOMA. 1. EN INDIANKVINNANS HUS. 2. TONKAWAHÖFDINGENS HUS.

nen till en “straight american citizen”. Så öppnades indianskolor på många håll, och Förenta staterna offra nu betydliga summor årligen för detta mål.

Hela antalet “rödskinn” i Amerika uppgår nu till blott omkring 270,000. Af dessa räknas 90,000 till de fem civiliserade stammarna, samt de som lefva på New-Yorks stats indianterritorium. De öfriga 180,000 lefva på 156 mindre indianreservationer rundt om i landet — ej så små ändå, ty tillsammans omfatta de en areal af 55 millioner acres.

De fem “civiliserade” stammarna äro Cherokee, Chickasan, Chocton, Creek och Seminole. Skolväsendet har på de sista tio åren gått

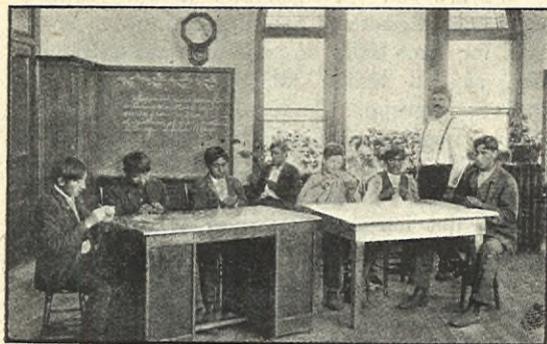
RÅMATERIELET FÖR INDIANSKOLAN.

snabbt framåt. År 1903 fanns det 28,411 indianstudenter. Antalet indianskolor var samma år 306, och hela elevantalet detta år, 1904, icke mindre än 44,778. År 1870 var elevantalet blott 3,095, år 1880, 7,240 och år 1890, 17,477.

Statens utgifter för indianernas uppfostran uppgå till 4,490,000 dollars årligen.

I detta ögonblick beräknas det att det endast finnes omkring 43,000 indianer, som fortfarande “cling to the blanket”, d. v. s. neka att gifva sig under civilisationens och kulturens “välsignelse”, utan fortfara att lefva i skog och mark, i sitt tält, med sina mockasiner och sin röda filt. Antalet verkliga fullblodsindianer minskas med stor snabbhet, och om hundra år

En härlig läskedryck fås af Lagermans Lemonad-pulver “Tomten”.

CHILOCCOSKOLAN FÖR GOSSAR.

skall det icke finnas en enda af dem kvar. Och ändå äga de land till en yta af 119,000 engelska kvadratmil och en förmögenhet, en fordran, i U. S. skattkammare på 36 millioner dollars!

* * *

Indianskolan på utställningen är en kopia af den mest berömda af landets alla indian-skolor, "Chilocco" i Oklahoma. Här finnas utställda och till försäljning en hel mängd alster tillverkade af eleverna, och i olika grupper visas unga och gamla indianer i arbete.

Vid Chilocco-skolan lägger man särskildt an på att lära indianerna landtbruk. Där odlas alla slag af får och där finns ett mejeri.

Men yrkesskolorna äro de viktigaste och omfatta en mängd yrken: smeder, vagnmakare, snickare, tapetserare, borstbindare, skraddare, murare o. s. v.

INDIANHÖFDINGAR FRÅN OKLAHOMA.

Och att döma af de produkter, som visas på utställningen, har undervisningen bedrivits med framgång.

Jag kan icke underlåta att nämna, att högsta uppsikten, ledningen och inspektionen af alla Förenta staternas indianskolor är öfverlåten åt en kvinna. Miss Estella Reel, född i Illinois, och sedan 1898 "General superintendent of Indian Schools." Hon är outtröttlig i sitt verk och fruktar hvarken faror eller mödor, när det gäller inspektionsresor till skolor, belägna i trakter, som nästan äro ouppnåeliga, som sakna till och med landsvägar. Hon stiger då till häst och ger sig ut på de svåraste vägar och färder. Hon utöfvar en formlig missionärsverksamhet bland kvinnorna i de stammar, som ännu ej gifvit sig under kulturen.

Mer än en tredjedel af de indianer, som stå under indiandepartementets uppsikt, tala och förstå engelska någorlunda; men märkligt nog är detta — att lära dem landets nuvarande språk — skolornas svåraste arbete. Kanske icke så märkligt ändå! Deras språk är det sista tecknet på deras existens som "röda män", och instinktligt hänga de fast därvid. Utanför skolan på utställningen, på ett inhägnadt fält, lefver ett antal indianer i tält och på det sätt de bruka, där de äro bofasta. De äro mest gamla män och kvinnor, föräldrar kanske till

ungdomen där uppe i skolan. När jag försökte att på engelska tala med en gammal man i ett af höfdingtälten, log han blott melankoliskt till svar, under det hans "Squaw", en hundraårig häxa, föraktligt fräste och spottade, då jag frågade, om hon talade engelska. De hörde uppenbarligen till dem, som "still cling to the blanket".

Snart gå de bort, och de unga växa upp som yankeer. Indianens saga är slut och den röde mannen kan säga med Black-Hawk, Potawatomis höfding:

Farewell, my nation! The red man can do no more. His sun is setting, and he will rise no more!

—g.

DÄR TIDEN STÅR STILLA . . .

DET är skönt att ha börjat sitt lif i en småstad — en liten stad långt neråt landet, smekt af klara vågor, kringbäddad af grönska, i fridfullt hägn af en vittrande gammal borg, som ligger och drömer högst uppe på den skogklädda branten. En stad med små låga tegeltakshus, ordnade i nätta rader, med svala trädgårdar, ljusa gator, där ogräset i frodiga knippen skjuter upp mellan de ojämnaste kullerstenarne, med en liten kyrka, som ler i rosenröd, och ett långsträckt torg, ur hvars stora, öfverbyggda brunn vattnet forsar fram i en bred stråle, när pigorna fram mot kvällningen strömma till med sina tunga kopparspannar på armen.

Det är skönt att ha trampat sina första fjät i den staden, att som liten tös ha fått ett outplånligt skönhetsintryck att bära med sig genom det långa lifvet. Sen kom omsider döden och fick sitt ord med i laget för ens öde, man drog långväga bort, kom i skola, en tryckande Stockholmskola, där ens steg blefvo underligt tafatta i de långa korridorerna och stora kala klassrummen, man blef vuxen, kom längre ut i världen, fick se främmande land, fick arbeta, fick lära hvad lifvet är. Men medan dagarna i en oafbruten ked flätas samman till veckor, månader och år, medan det gamla ständigt får vika för det nya, och tankar och känslor skifta innehåll, står minnet af ens barndoms vackra stad alltid kvar i hela sin ursprungliga styrka. Och hvarje vår, då himlen får sin djupa, turkosblåa skiftning och man vet, att hagtornen stå hvita af blom på vägen upp till borgen, börja tankarna sin vanda kretsång kring allt, som har samband med den lilla värld, man som barn kallade sin.

Ännu ligger staden lika ljus och leende nedanför borgens brant; ett och annat af de gamla ansikten, man minns från förr har kanske försvunnit, en och annan modern villa har vuxit upp, och när sommaren kommer, samlas allt större skaror af badgäster dit ner. Men som helhet är allt sig likt, och man nickar med ett stilla leende åt alla de små välkända husen, den lumiga kyrkogården, de gröna parkerna. Framme vid kyrkan ligger det hvita bostället, gammaldags reelit, med sina stora, låga rum och breda trätrappor, dem mor trampade med lätta steg, sin lilla trädgård, där far varligt pysslade med fruktträd och bärbuskar, sitt gamla utjänta stall, där stora brors kaniner förde en sorgfri tillvaro, sin makalösa vind, hvars like ingen skådat — och så ens egen kammare, liten och prydlig. Man ser det alltsammans, med ögonen fyllda af tårar, blir stilla i sin själ, får nästan en glimt af det forna barnasinnnet. Och när ens blick tar fäste vid den gamla slottsruinen, kommer man plötsligt att tänka på de långa höstkvällarna med hänglampans sken öfver det runda salsbordet, där syskonen samlats — dessa höstkvällar, då stormen våldsamt svepte fram genom gatorna och pep i fönstrens springor, och man själf bekländ stod och stirrade på lyktan i hörnet, som flämtade upp och ner med gul, rykande låga, på trädens risiga grenar, som snoddes om hvarandra likt händer, som vrida sig i ångest, medan ruinen skyntade i bakgrunden som en mörk, hotfull massa. Så fördes man till sängs, mor kom in, gaf en godnattkyssen, strök en öfver håret med mjuka, hvita händer, släckte ljuset — och så skar med ens nattvaktarens långa, utdragna rop genom stormen och mörkret. Då kunde man ibland skälfa till i dödlig ångest, allt blef i blinken förfärande spöklikt och med en snabb rörelse drog man täcket öfver öronen och borrhade ned hufvudet i kudden. Sådana höstnätter var det som om medeltiden gått igen i den tysta staden nedanför borgen.

Men sommaren, sommaren . . . då var allt klarhet och ljus, då stodo ängarna fulla af prästkragar och tusenskönor, och vinden kom dansande fram öfver staden från den vida högplatån bortom ruinens tunga murar och torn, sjöng idel glada visor, och gjorde sinnet lätt och upprymd. Sommarsöndag! Bing, bång ringa klockorna, kyrkplanterings gångar äro fyllda af folk, som långsamt och värdigt gå till Guds hus, man står framme vid barnkammarfönstret och följer

Wilh. Becker,

Kungl. Hofleverantör. STOCKHOLM.

Hufvudaffär: 5 Malmtorgsgatan.

Egen Förbandfabrik.

Bomullsbindor
Borsyregasbindor
Flanellbindor
Gasbindor
Gipsbindor
Hästbindor
Idealbindor
Kambrikbindor
Karbolsyregasbindor
Linnebindor
Trikåbindor

Borsyreboomull,
Charpbomull,
Järnkloridboomull,
Karbolsyreboomull,
Salicylsyreboomull.

Borsyregas,
Karbolsyregas,
Kemiskt ren gas,
Salicylsyregas,
Lint — Borlint o. s. v.

Första Förbandet.

(Dir. I. Ahlhelms)
m. m.

Ny illustrerad prisurant franko på begäran.

dem med blicken, i nystruken vit klädning, små lackerade skor och håret i nätta krusor efter nattens hårda flätning . . . Ljufliga sommarsöndag, med tankfull stillhet ute och inne, med underlig högtidsstämning, milda ord och vackra leenden, med skymningssagor i fars gamla breda soffor, dig minns man kanske helst af allt! Och så solnedgångarna! Flinkt stal man sig ut genom bakporten, sprang med andan i halsen den långa vägen upp till slottsberget, kastade sig framstupa på marken, stirrade rätt in i det glödande solklotet, som långsamt dalade mot skogsranden i fjärran, medan de seglande molnen mättades med färg, från luftigaste lilas till klaraste guld, och hafvet i glittrande reflexer återspeglade himlens färgprakt. Man såg, och man drömde oklara drömmar om världen, som man inte kände.

. . . Och så kom man långväga bort och fick ta nappatag med lifvet. Men när ödet på allvar klämmer efter en, när verklig sorg och bitter leda eller bara dagens små förtretligheter, människors onda ord och stygga blickar, bita sig fast i själen och göra ens sinne tungt, då är det godt att ha en fridlyst plats, dit ens tankar i stillhet kunna valfärda och hålla sabbat. Och hvem vet, kanske vore det en form af lyckan så god som någon annan, att en gång få glömma världen och lifvet långt borta i en liten stad vid hafvet . . . där tiden står stilla . . .

LOTTEN EKMAN.

DET OFATTBARA.

SOM skuggan af ett segel långt i fjärran,
som ekot af en nyss förtonad sång,
som minnet af en stilla bleknad stjärna,
som hopp om kvällens ro, när dag är lång,
så drömmer jag ibland ett okänt Något,
ett ogripbart fantom, ett gränslöst ljus,
en röst af smältande fiolackord,
af aspars prassel och af tallars sus.

Och detta Något söker jag att fatta,
att gripa, gifva namn och innebörd.
Jag kallar det för Gud och ropar böner,
men får ej tecken till, att jag är hörd.
Jag kallar det en kvinnas rena kärlek,
men blir besviken, hvar jag söker den,
jag kallar det för evighetens aning,
men när ej botten, då jag pejlar den.

Du stora, ljusa, ofattbara ideal,
som skyntar i min tankes bästa stunder,
låt mig ej tvifla, där jag ej förnimmer,
men gif mig tro att ana dina under!
Du är för hög, som Gud, att blifva tänkt,
för bländande, som ljus, att blifva skådad,
men du ger glans åt jordens arma kärlek,
och det är du, som i allt skönt blir skådad

P. G. NORBERG.

J. A. BJÖRKLUND.

DET var i midten på 70-talet som signaturen "Janus" uppenbarade sig i Nya Dagligt Allehandas spalter och fäste uppmärksamheten vid sig hos teater- och litteraturintresserade. Den fulländade smidiga stilen, det objektiva omdömet, prägladt af sakkunskap och fin smak, och den säkra distinkta analysen måste ju och påkalla kännarens intresse äfven på denna tid, då dock dagspressen måhända hade större tillgång än nu på fint skurna litterära pennor och då utan gensägelse anspråken på värdadt språk, personlig stil och tankeinhåll voro vida större än i vår tid med dess af otaliga "kåsörers" joller förflockade tidningsspalter. Man erfor snart att under "Janus"-märket dolde sig en ung Uppsalaestet, J. A. Björklund, som efter avslutade fleråriga universitetsstudier i estetik, språk och historia inträdde i hufvudstadspresen, på våren 1872 i Samtiden och Stockholms Dagblad, hvarifrån han dock redan på hösten samma år öfvergick till Nya Dagligt Allehanda.

Mången hyste nog då förhoppning att i Björklund finna en svensk essayist af rang, och helt visst hade så blifvit förhållandet, om ej hans intresse fängats af politiken med dess allt uppslukande kraf. Vid denna tid hade det lyckats dr. Karl Adam Lindström att få sin skapelse, Nya Dagligt Allehanda, fast grundad och erkänd som landets ledande konservativa tidning. Hans håg, liksom hans kamrats och efterträdare, dr. Wilhelm Bergstrand (Marcellus), riktade sig öfvervägande på politiska och ekonomiska spörsmål, för hvilka deras intresse var lika lifligt som deras sakkunskap grundlig. Genom samarbetet med dessa framskjutna politiker förd in i det politiska lifvets brännpunkt, togs Björklunds penna, tid och intresse snart helt i anspråk för de politiska striderna. I Allehanda avancerade han snabbt till souschef och vid Bergstrands fränfalle, februari 1891, var han den själfskrifne mannen att förestå och leda vår främste konservativa tidning.

Det var icke någon

A. BLOMBERG FOTO.

REDAKTÖR J. A. BJÖRKLUND.

lätt uppgift, särskildt för en person med J. A. Björklunds i grundenvaka skaplynne, att efterträda sådana kraftgestalter som gamle Karl Adam o. Marcellus och fullfölja deras verk. Att han löst

denna svåra och betydelsefulla uppgift så väl, visar mångsidigheten i hans begåfning och är en triumf för hans sällsynt smidiga framställningskonst, så väl ägnad att parera hvarje motståndares angrepp. Under Björklunds ledning har Nya Dagligt Allehanda bibehållit och ytterligare befäst sitt anseende och sin gamla rangplats som det konservativa hufvudorganet, och att det härunder ej gjort än större landvinningar får väl tillskrivas, förutom "tidens ondska", den omständigheten att, såsom Björklund själf på tal om tidningens grundläggare yttrat, meningsvännernas offervillighet icke stått i jämnhöjd med de stora anspråken på verksamhetsförmågan och innehållsrikedomen hos deras press. Här är icke platsen för ett närmare ingående på Björklunds journalistisk-politiska gärning; dock torde få nämnas, att han i ej mindre grad än sina företrädare med sin konservatism förenat själfständighet mot regering och myndigheter, hvarpå bland annat det ryktbara Fejan-målet är ett hedrande bevis, och att hans med åren tilltagande skeptiska syn på samhällsföreteelserna ej förintat hans medkänsla för verkligt lidande och förtryckta.

Den representativa ställning, som åtföljer chefskapet för landets konservativa hufvudorgan har J. A. Björklund vetat uppbära med all den äran, härvid understödd af sina lika gedigna som älskvärdt vinnande personliga egenskaper och en fängslande, verkligt spirituellt samtalskonst. Stiftande medlem af Publicistklubben, har han åt dennas utveckling till en hela landets tidningsmän omfattande förening ägnat mångårigt träget och intresserad arbete, liksom ock åt Publicisternas understöds- och pensionsförening. Till gengäld har han i vidsträckt mån förvärfvat sina yrkeskamraters sympatier, hvilka ock togo sig uttryck i de hjärtliga och aktningfulla hyllningar, som vid hans den 28 sistlidne juni uppnådda 60-årsdag, kommo honom till del. Med de erkännanden, som då från skilda håll bringades honom förenade sig lyckönskningar från de många, som hans vinnande och intressanta personlighet fäst vid sig med vänskapens och sympatiens band.

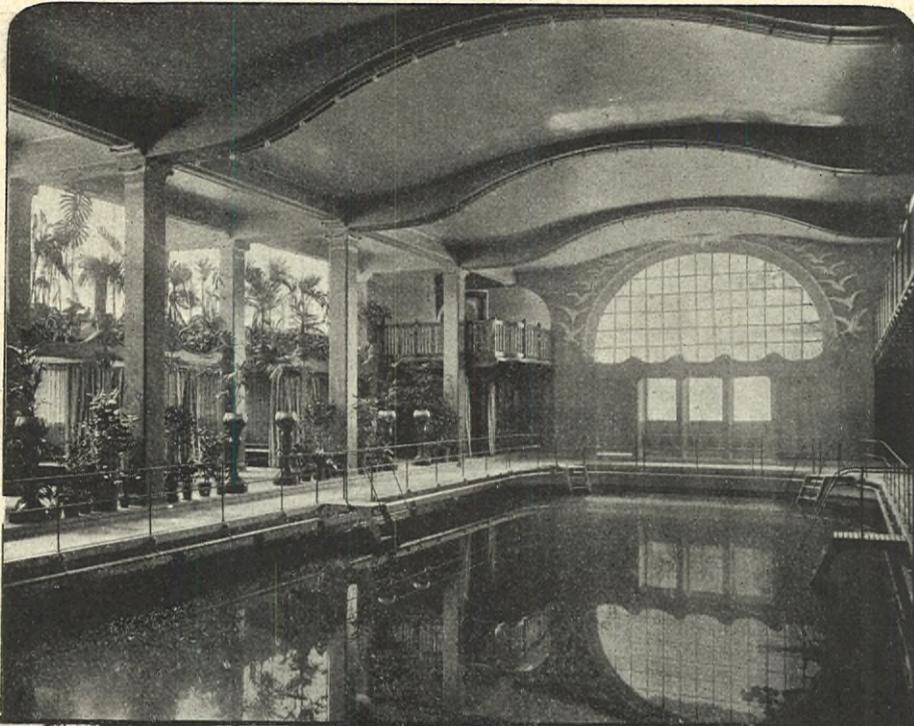
KRIGET. 1. EN KREVERANDE JAPANSK GRANAT DÖDAR ETT ANTAL AF DE SEGRANDE JAPANERNA, DÅ FANAN PLANTERAS PÅ EN HÖJD VID KIULIENCHENG. 2. SLAGET VID NANTSCHANG. RYSSAR OCH JAPANER I HANDGEMÄNG I VATTNET. 3. GENERAL OKUS TRUPPER GÅ RYSSARNE INPÅ LIVVET I SLAGET VID KINTSCHAU. 4. GENERAL KUKOKIS TRUPPER MARSCHERA UTEFTER JALUFLODEN UNDER BETÄCKNING AF SKYDDSSKÄRMAR, FÖRFÄRDIGADE AF TRÄDGNAR.

**STOCKHOLMS NYASTE
BADINRÄTTNING.**

NÄR man promenerar uppåt Drottninggatan, blir man just ej bortskämd med några skönhetsintryck från denna vårt kommersiella lufs pulsåder: medelhöga, i regeln arkitektoniskt karaktärlösa hus begränsa gatan, som skäres af lika trista tvärgator, och den enda glädjande punkt ögat har att suga sig fast vid är fondens perspektiv af gröna, lummiga kastanjer, som gömma observatoriekullen bakom sitt bladverk.

Först på andra sidan om "Nordstjernans" medikamentsdoftande byggnad mötes man af norra latinläroverkets parkliknande gårdsplan; det är den första oasen i stenöknen.

Vänder man så blicken åt höger, får man, strax innanför 88:ans adressnummer, sikte på ännu en vacker gård, ett riktigt Hesperien af stora skuggande träd, som spegla sig i en damm, där ankor snattra bland näckrosor, medan präktiga sandgångar slingra sig mellan dammens snäckbeklädda stränder och en voliére af olika fågelarter ut-

ett privat bolag, som antagit titeln "The Permanent International Exhibition". Han erbjöds af detta bolag att blifva föreståndare för en skandinavisk afdelning däraf, med lysande förespeglingar om storartade inkomster.

Under ett kort besök i Sverige 1877 firade han sitt bröllop med fröken Sophie Pählman, till hvilken hans hjärta sedan sju långa år varit knutet. På våren 1878 företog han åter en resa till Sverige och Norge i och för affärer, men vid sin återkomst till Philadelphia låg det "permanenta" utställningsbolaget i dödsryckningarne. Att fortsätta affärerna var fruktlöst, i synnerhet som en svår finansiell kris gick öfver hela landet.

I begrepp att lämna landet, mottog L. en inbjudning från

KLARA I DAGARNA FÄRDIGBLIFNA
BADINRÄTTNING VID DROTTNING-
GATAN. 1. STORA SIMHALLEN.
2. BADHUSETS YTTRE.

3. TENNISHALLEN 4. GÅRDS-
INTERIÖR 5. ANK DAMMEN.
1. F. G. KLEMMING FOTO.
2—5 A. BLOMBERG FOTO.

sänder en oafbruten kvitterkör. I fonden reser sig, med oregelbunden arkitektur, en hvit byggnad af flere våningars höjd.

Det är Stockholms nyaste och mest tidsenliga badhus, Klara badinrättning, som om en vecka är redo att öppna sina portar för alla renlighetsälskande hufvudstadsbor.

Tack vare en konstnärlig och pietetsfullt sinnad byggmästare, arkitekten V. Klemming, framstår nu den forna gamla stockholmsegendomen med sina härliga träd inne på den rymliga tomten som en pärla bland gårdar i hufvudstaden, på samma gång som badhuset, inrättadt med all nutida komfort och sina i detalj praktiskt anordnade simhallar, varmbadhus, tennishallar o. s. v., erbjuder alla tänkbara moderna badformer.

Badhuset förfogar öfver Skandinavians största varmbad, enär ej mindre än 5,000 sådana bad kunna serveras om dagen. Någoting enastående i fråga om dimensioner är stora simhallen, hvars längd uppgår till 30 meter och bredden till 16, bassängen är 23 meter lång och 10 meter bred, dess största djup 3 meter. Den rymmer 400 kubikmeter vatten. Sammanlagda vattenåtgången för hela badinrättningen beräknas kosta 21,000 kronor pr år, för så vidt badinrättningen skall betjäna sig af vattenledningsvatten; man är emellertid sysselsatt inne på gården att borra efter en egen brunn, som man hoppas skall kunna tillgodose det mesta af vattenbehovet.

I sin helhet anses badinrättningen komma att kosta åtskilligt öfver millionen.

Vi meddela i dagsnumret ett antal belysande bilder från den storartade anläggningens såväl inre som yttre.

JOSUA LINDAHL.

FÅ ÄRO de svenskar, som utträttat så mycket för sina landsmän borta i Amerika som den, hvars lefnadsteckning vi här i korta drag vilja skildra. Han har skördat sina rikaste lagrar inom uppfostringens område, där han varit en tongifvande faktor. Hans lifsgärning sammanfaller med grundandet af det akademiska Sverige i Amerika. I djupet af hundratals svenska hjärtan i Amerika förvaras i tacksam hägkomst de lärdomsfrön, hvilka, sända i den kraftigaste jord, utvecklats till plantor, hvilka det gamla Sverige med stolthet ännu kan kalla sina.

Då Johan Harald Josua Lindahl i november 1875 landade i Philadelphia, var han inskrifven som docent i zoologi i Lunds universitets katalog. Han hade blifvit skickad dit såsom sekreterare vid Kongl. Svenska Kommissariatet under utställningen i Philadelphia, gemenligen kallad "The Centennial Exhibition." Mot slutet af år 1876 inköptes hufvudbyggnaden af

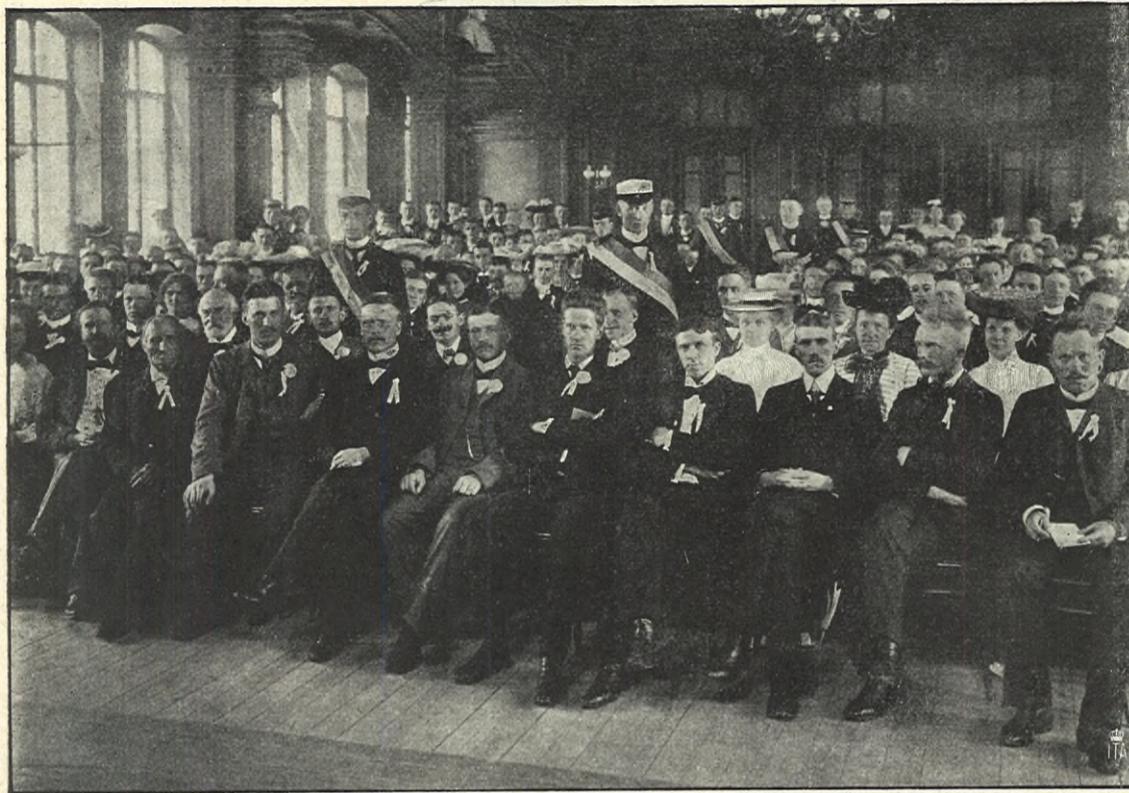
Augustana College i Rock Island, Illinois, att besöka detta svenskarne förnämsta läroverk i Amerika. Pennsylvaniajárnvägens president hade erbjudit honom ett fripass, närhelst han ville resa västerut, och att lämna Amerika utan att hafva sett något af landsmännens nybyggen i fjärran västern, var ej i hans smak. Han antog inbjudningen, utan tanke på att blifva bofast i Rock Island. Men under den vecka, som han tillbrakte där, sammanträdde läroverksdirektionen och kallade honom till professor i matematik, med skyldighet att äfven gifva någon undervisning i naturvetenskap, samt tills vidare äfven i grekiska och tyska under en tillfällig vakans i dessa sistnämnda professurer. Varmt intresserad för läroverkets betydelsefulla ställning som en faktor i utvecklingen af det lifskraftiga unga landet, antog han anbudet och inom en månad hade han nedslagit sina bopålar i Rock Island.

Det är icke plats att här nedskrifva hvad Lindahl under sin tio-åriga vistelse utträttade vid Augustana College. Vi vilja endast helt kort omnämna hufvuddragen af hans verksamhet. Han grundade den naturveten-

JOSUA LINDAHL.

**Glöm ej
Jubileumsondens sparbössor!**

S. S. U. H:S FJÄRDE ÅRSKONFERENS I GÖTEBORG. GRUPPBILD FRÅN FÖRHANDLINGARNA I REALLÄROVERKETS SAL. OLGA RINMAN FOTO.

skapliga afdelningen och bildade ett museum — troligen det bästa, som ännu finnes vid något läroverk af motsvarande rang. Han framarbetade hos vederbörande intresse för införande af svensk gymnastik och bildande af ett musikaliskt konservatorium.

Men det var ej endast som lärare Lindahl intog en framstående plats. Ett inflytande, som kanske ej var det minst välgörande för lifvet vid skolan, berodde på hans säregna ställning. När han kallades till professor, var han den första lekman, som skolan haft till lärare. Hans från skrymteri fria väsen inverkade som ett nyttigt "salt" på skolans alltför starka "kyrkomin". Jag hörde för några år sedan en liten historia om L., som är mycket karaktäristisk i sitt slag.

En bokhandlare T. och hans unga fru voro alltid redo att taga med sig hem som middags-gäster ett halft eller helt dussin af skolans lärare eller elever. Och hvilka middagar! Minst fyra fisk- och köttretter med en massa grönsaker och så en hel lång rad af puddingar och pajer. Man trugades med oemotståndlig välvilja att äta af allt, och mycket af allt. Det var ett hejdlöst frässeri, som alltid inleddes med en lång bön: "Gud, med en nödortf-tig spis Du styrker oss här i lifvet. Låt oss njuta hvad Du gifvit, måttligt, och Guds namn till pris, ära vare Gud Fader" etc. Och så satte man sig ned att äta omåttligt af denna "nödortf-tiga" spis, som kunnat vara nog för sju middagar åt samma bordssällskap. En gång fanns ingen präst närvarande och värdinnan vände sig till L. med anhållan, att han ville förrätta bordsbönen. Han svarade: "Nej, låt oss ej onödigtvis fästa vår Herres uppmärksamhet på det frässeri, hvaråt vi nu skola hän-gifva oss. Låt oss göra det så kort som möj-lig." Och man tog saken helt gemytligt och åt med frisk aptit och under den treffligaste stämning.

Ehuru löneförmånerna vid Augustana College ingalunda voro särdeles lysande, utfölvade L. och hans maka en stor gästfrihet i Rock Island. Många fattiga studenter fingo där den hjälp, förutan hvilken de ej kunnat fortsätta sina studier.

I maj 1888 afled föreståndaren för Illinois' statsmuseum efter en 33-årig tjänstgöring. L.

sökte platsen och erhöll utnämningen på rekommendation af professorn i biologi vid statsuniversitetet. I något öfver fem år skötte han denna sin plats och erhöll de mest ampla lof-ord af alla dem, som förstodo hans arbete.

Men den då nye guvernören — en sammansättning af demokrat och anarkist — hade utlofvat så många platser till sina vänner, att alla ämbeten måste upplåtas för att något så när tillgodose deras antal. Den plats, som L. intog, hade aldrig förut ansetts tillhöra de politiska — men icke dess mindre förklarade han den så.

Lindahl hade då just avslutat anordnandet af en ståtlig geologisk utställning i Illinois'-byggnaden vid Chicago-utställningen 1893. Han

kvarstannade sedan vid utställningen till årets slut såsom juryman för Sverige.

Under de tvänne närmaste åren innehade han tillfälliga lärareplatser i Chicago samt kallades slutet af år 1895 till "Director" för naturhistoriska samfundet i Cincinnati, Ohio.

Här har han funnit det fält, han så länge sökt. Museet, som var i ett dåligt tillstånd, när han tog hand därom, har blifvit moderniseradt och intager nu en bland de allra främsta platserna i Amerika. Han utgifver sällskapets "Journal", en strängt vetenskaplig publikation, som utgår såsom bytesmaterial till öfver 300 vetenskapliga institutioner, fördelade bland alla civiliserade nationer i de fem världsdelen. Han har anordnat fria föreläsningsskurer för allmänheten i naturvetenskapliga ämnen, och är själf en intressant föreläsare.

L. deltog år 1871 som zoolog i en vetenskaplig expedition till Grönland.

Som ofvan är nämnt är L. gift med en dotter till numera aflidne major Pählman från Vexjö och har med henne haft fyra barn, af hvilka två döttrar och en son lefva. Äldsta dottern Eva är sedan 1899 gift med civilingenjören D. A. Engström, son till kommandören och öfveradjutanten m. m. C. C. Engström och hans maka, född Löwessen, i Stockholm. Ingenjör E. innehar plats som teknisk ledare vid Owens Machine Tool Co. Springfield, Ohio.

Få äro de svenskar, som besökt Amerika och ej hört talas om dr Lindahl. I deras gästfria hem, där en maka kan anordna allt så gästfritt och treffligt som endast en riktigt svensk husmoder kan göra, hafva många svenskar tillbringat sina treffligaste dagar i Amerika, och det är ej utan rörelse man hör doktorn utbringa en skål först och främst för "old Sweden".

W. LINDBERG.

Ärade kvartalsprenumeranter

torde nu ofördröjligen förnya kvartalsprenumerationen, på det intet afbrott i tidningens regelbundna expedition må äga rum.

HVITA BANDETS 3:DJJE ÅRSMÖTE I HELSINGBORG. 1. DOKTORINNAN WRETLIND. ORDF. 2. FRÖKEN EMILIE RATHOU, SEKR. 3. FRÖKEN MARIA SCHRÖDER, V. ORDF. 4. FRÖKEN SYMONDS OHLIN, V. SEKR. 5. FRU MARGARETH GRAHAM. 6. FRÖKEN MARIA OLSSON. 7. FRÖKEN OTTILIA FERNANDER, ÖREBRO. 8. FRU TORA FRIES. 9. FRÖKEN MARIA SANDSTRÖM, STOCKHOLM. 10. FRU A. WALLIS, STOCKHOLM. 11. FRU MARIA ANDERSSON, DALSLAND. 12. FRÖKEN INA ROGBERG, STOCKHOLM. 13. FRÖKEN LOTTEN NORDGREN, GEFLE. 14. FRU J. MATTSSON, GEFLE. 15. FRU ANNA ÖRJAS, HELSINGBORG. 16. DOKTORINNAN TINGVALL. VESTERÅS. 17. FRU VENDLA HALLSTRAND, UPPSALA. 18. DOKTORINNAN HILDA SJÖGREN, ÖRNSKÖLDSEVIK. 19. FRÖKEN MARIANNE NORDENMARK. 20. FRÖKEN LÆSTADIUS. 21. FRÖKEN HOLMSTRÖM, HELSINGBORG. 22. FRÖKEN ANNA TENGSTROM, GÖTEBORG. ALFR. B. NILSON FOTO.

INTRYCK FRÅN HVITA BANEDETS 3:DJE ÅRSMÖTE I HELSINGBORG.

DET VAR ej utan en viss känsla af saknad och olust jag bröt upp från mitt sommarhem i skärgården för att inställa mig till Hvita Bandets årsmöte i Helsingborg. För en mor med barn i skolåldern är sommaren ovärderlig; vinterns skolarbete rövvar mycket af barnen från henne, och det gäller nu att under de härliga ferierna förstärka sitt inflytande öfver barnen, att genom flitigt umgänge öka deras tillgifvenhet och att arbeta på fostrandet af deras ännu utvecklade karaktärer.

Men midt uppe i kretsen af representanter från en mängd platser i vårt land, kvinnor af skilda åldrar och skilda ställningar i lifvet, men alla besjälade af samma stora, gemensamma idé: arbetet för det sköna, sanna och rena, för gudsriket på jorden, har jag känt mig buren af den sällsamma glädje, som gemensam uppfattning i lifvets principfrågor skänker.

Det nu i Helsingborg afhållna tredje årsmötet öppnades af centralstyrelsens ordförande, doktorinnan Wretling.

En del af de båda intensiva arbetsdagarna har ägnats åt rena föreningsangelägenheter såsom val af centralstyrelse, förändring af stadgar m. m., den öfriga tiden har gått till föredrag och diskussioner, endast afbrutna af de obligatoriska måltiderna, samt en bönestund kl. 12, den timme, då Hvita Bandets halfva millionalta kvinnor hela världen rundt, ej bundna af afstånd eller skilda språk, ha förmånen att i innerlig sammanlutning och samförstånd få nedkalla välsignelse öfver det arbete, som borde vara hvarje sann kvinna dyrbart.

Första dagen hölls ett föredrag, skrifvet af fröken L. Sandgren från Bomhus, om de upprörande förhållandena bland de kvinnliga stufveriarbeterskorna i de norrländska hamnarna. Efter en liflig diskussion antogs en resolution, hvori mötet uttalade sin uppfattning, att man på lagstiftningens väg bör söka förebygga kvinnornas användande som stufveriarbetskör, och uttryckte sina sympatier för en utredning af frågan om skyddslagstiftning för kvinnor.

I "Sedlighetsfrågan" hölls föredrag af fröken Maria Sandström, och på kvällens offentliga möte talade fröken Ina Rogberg öfver ämnet: "Hvita Bandets världsarbete".

Följande dag höll fröken Emilie Rathou föredrag om "Sättet att leda en förening". Fröken Symonds Ohlin inledde diskussionen om "Hvitabandskvinnans ställning till rösträttsfrågan". Fröken Rogberg meddelade sina intryck från den nyss afslutade kvinnokongressen i Berlin, och fröken Kerstin Hesselgren höll aftonens offentliga föredrag om "Hemmets hygien".

Jag är öfvertygad, att vi alla erforo glädjen och nyttan af att så här få komma tillsammans, ömsesidigt gifva och taga goda idéer och nya impulser för att sedan föra dem med till våra respektiva lokalföreningar och genom dem till våra svenska hem.

Vi äro nu en organisation af öfver 1,200 medlemmar af, som nämnt, mycket olika villkor, och vår förening har under sin korta tillvaro utvecklat sig sundt och säkert, men vi behöfva flere krafter och hvarje hjälp, till synes än så obetydlig, i striden mot synd och elände, är oss oumbärlig. O, att de svenska kvinnorna och de bildade svenska kvinnorna i stora skaror slöte sig till oss för att, som vårt motto lyder, strida "för Gud, för hem och fosterland!"

Och nu får jag snart återvända till mitt hem, trött till kroppen men stärkt till min själ, för att i ödmjukhet åter gripa tag i de enformiga, hvardagliga pliktterna. Det har ånyo blifvit mig lefvande, hvad som ibland vill skymmas bort, hur stort och dyrbart det är att vara mor och husmor, men och hur betydelsefullt att icke i själfvisshet förskansa sig i sitt hem, utan äfven gå ut och göra det lilla man kan, dela med sig åt andra, mindre lyckligt lottade af det oförskildt goda, man fått i bildning och upplysning.

TEFF.

I LUGNET. SKISS FÖR IDUN AF A.

(Forts. och slut från nr 26.)

"Ah, det var ingenting", sade Bina, som i det längsta bibehöll en viss respekt för fjärde budet.

"Om du ville ha några slags skrifgöromål, skulle du bestämdt lätt nog kunna erhålla det", framkastade fru Hellman en dag till sin man.

"Jag vet mig inte ha önskat mig några sådana", sade Hellman förvånad.

"Jag menade, att tiden måhända skulle förfalla dig mindre lång, om du hade något att göra".

"Jag vet mig inte ha funnit tiden lång",

svarade Hellman, "tvärtom, den rinner nog ifrån en fortare än man vill." Han teg ett par ögonblick, men återtog därpå med hetta: "Jaså, du tycker inte, att jag arbetat nog i mina da'r, du unnar mig inte min ålderdomshvila."

"Men, käre min gubbe, jag menar blott, att med den vigör och lifskraft du besitter, kunde någon sysselsättning kanske vara dig nyttig."

"Du har ju så lugnt du kan önska, bara ditt lilla hushåll att tänka på, hvilket Bina för resten vore kapabel att sköta på egen hand. Jag skulle inte säga ett ord, om du inte så mycket som tog i de där handarbetena, som du tror dig göra nytta med, utan bara sutte med händerna i kors."

Fru Hellman suckade. Hon tyckte, att hon midt under sina stråfsammaste dagar haft långt mera af hvila och ro än nu. Hon var pinad och nervös öfver omöjligheten att göra mannen till lags. Detta, som varit hennes sträfvan under ett helt lif.

Mot våren fick sig fru Hellman en allvarsam lungkatarr och måste intaga sängen. Nu fingo Hellman och Bina styra och ställa på egen hand. Bina fick tio kronor i sänder att hushålla på.

"Bina har ju ännu en och femtio kvar", sade Hellman, då Bina företedde en nota öfver sina uppköp.

"Nej, inte ett öre", förklarade Bina.

"Då har Bina glömt att skriva upp något".

Bina såg igenom posterna. "Det är nog kaffe då", framkastade hon djärf.

"Hm ja, det är troligt. Det bör stämma med den felande summan. Det kostar ju tre kronor kilot och vi taga ju ett halft kilo i sänder."

Fru Hellman blef plötsligt sämre och fick feber. Mannen blef så ängslig och skräm, att han åt Bina helt och hållet öfverlämnade att styra och ställa med detta världsliga, ehuru Bina inte var stort mindre bedröfvad och konfys än han själf. Men när febern släppte, lugnade sig Hellman, och då kom redovisningens dag för Bina.

"Det är trettiofem kronor jag lämnat Bina", sade han och genomsåg hennes nota. "Äro de slut?"

"Så när som på trettiosju öre".

"Hm. Det fattas tre och sjuttiofem i att det går i hop. Hvad har hon nu glömt?"

"Ja, lät mig tänka", sade Bina, men hon brydde förgäfvets sin hjärna. Så kom hon ihåg, hur bra hon kommit ifrån det sist.

"En och tjugufem för oxkött", drog hon till med, "och två och femtio för — grönsaker. Det blir tre och sjuttiofem det", förklarade Bina, som hade lättare att handskas med siffror i hufvudet än på papperet.

"Kött en och tjugufem", skref Hellman in.

"Och så var det två och femtio på grönsaker. — Grönsaker vid den här tiden?" besinnade han sig. "Jag vet mig inte ha sett röken af några sådana. Menar hon kanske potatis", han tittade på Binas nota. "Men det står ju upptaget här ofvan för en och sjuttiofem", sade han, just som Bina ämnat nappa på kroken och instämma i att det var potatis. "Hvad har Bina då för grönsaker att bjuda på så här års?"

"Man behöfver väl annat än potatis", sade Bina. "Det skall vara morötter och palsternackor i en soppa".

"Men sådant har ju köpts in för hvarje särskild gång. Att hon då köper in några förråd så här års! Om några veckor få vi ju nya?"

Bina märkte, att hon krånglat in sig, dessutom ljög hon inte gärna mera än till en viss gräns. "Nåja, efter som jag inte var människa att minnas hvad pengarna gått åt till, uppgaf jag grönsaker för att spara både mig och patron

vidare hufvudbry. Grönsaker är ju alltid något som har åtgång, i ett hus", afslutade hon.

"Jaså, grönsaker är någonting, som har åtgång i ett hus", hväste patronen, eldröd af förbittring. "Men förstär inte Bina, att det är att handla bedrägligt att uppge oriktiga poster?"

"Men, när jag inte var kropp till att komma ihåg hvad pengarna gått till, och visste att patron inte skulle släppa mig, förrän han fick något att skriva upp, så fick jag ju draga till med något".

"Jaså, och då drar hon till med lögn och bedrägeri".

"Asch", tyckte Bina. "Patron lär väl inte tro, att jag gör mig till tjuf för fattiga två och sjuttiofem. Och skulle patron nödvändigt veta hvad de gått på, så måste jag hitta på något. Men jag skall gärna ersätta summan och dubbelt upp."

"Ersätta!" dundrade patronen. "Det är inte fråga om att ersätta, utan om att det är fräckt att fara med lögn och bedrägliga uppgifter".

"Om det gått på en sorts mat eller en annan — i magen har det ändå kommit", tyckte Bina.

Herrn höjde på axlarna, inseende det fäfanga i att här spilla förnufts-skäl. Plikten likmätigt, ville han dock göra ett försök. "Ja, men hör nu Bina, äfven om man är trogen som gull och ens ärlighet är höjd öfver hvarje tvifvel, så kan man väl ändå försöka att göra bruk af det lilla vett man fått i skallen".

"Det vår Herre gifvit mig, har förslagit hit-tills", sade Bina förnärmat, "men är patron inte nöjd därmed, så kan jag ge mig af när som helst. Jag har aldrig åtagit mig att kunna föra räkning och sådant där".

"Det var bara det där förbaskade med de oriktiga uppgifterna. — Men nu tar ju frun själf hand om pengarne", afslutade han och lät udda vara jämnt.

"Ja, bevars Gud för att vara frun", mumlade Bina och försvann.

Hellman skref upp de två och sjuttiofem på "diverse" och lade förbittrad ihop hushållsboken. Han fick spara sitt nit och sin ordningsifver för hustrun, som var mera villig att vara till nöjes. Hon skref minsann inte upp något, som ej ville gå ihop, på "grönsaker" hon, utan det hänfördes mycket ödmjukt under rubriken "diverse".

Snart var fru Hellman återställd och lifvet återtog för mannen sin vanliga behagliga gång. Han rökte sin pipa och läste sin tidning, ty tidningar läste han, ehuru han annars, som han sade, var en det praktiska arbetets man och ingen bokmal. För öfrigt yankade han omkring i rummen och iakttog hvad som kunde fallera i husets sysslor, och det var ganska mycket numera. — Det var rakt som om patronen i henne sökte ersättning för rättare och drängar, tyckte Bina, som aldrig förr vetat sig lyda under någon annan än frun.

"Passar det för en karl att jämt och samt ränna omkring och blanda sig i kvinnfolks-sysslor", bröt hon slutligen ut en dag.

"Nej, det kan hon ha rätt i, min kära Bina, det passar egentligen bra illa. Men när man har med galna kvinnfolk att göra, så finns det ingen annan råd. Såge jag inte upp med ett och annat här i huset, så bure det väl rakt åt skogen".

"På landet, där patron hade annat göra, än hålla uppsikt öfver kvinnfolken, där bar ingenting åt skogen. Där dög jag i mina modiga femton år".

"Ja, på landet var det ingenting att anmärka mot Bina, men för staden passar hon mindre. Uppstudsighet och fräcket mot husbönder, det är det enda hon kunnat inhämta af stadssed".

“Nej, hvarken frun eller jag passa ju för stan, tycker patron. Men frun får väl i alla fall taga sitt kors uppå och bli här, hon. Men hvad mig anbelangar så — fastän frun och jag nog kunnat hålla ihop till döddagar — tror jag, det blir bäst, att jag nu begär min orlofsedel och ger mig åstad och försöker, om jag kan bli bättre i lag någon annan stans.”

“Jag menar fruntimrena bli kollriga af stads-luften! Ja, ryk hon och drag åstad så långt vägdadt är. Gärna för mig!”

Men som herrn ingen orlofsedel skref, tyckte sig Bina efter ett par dagar böra göra en påminnelse därom.

“Ånej, det är väl inte Binas mening”, sade frun förskräckt. “Nog trodde jag, att vi skulle hålla ihop i alla våra da'r.”

“Bina skall väl inte gå åstad och gifta sig”, sade patronen fräckt.

“Ja, det vore förstås en annan sak”, med-gaf frun.

Bina sade aldrig ett ord. Men detta hade sin grund i hennes ilska, snarare än i någon känsla af den värdighet, som låg i tystnaden.

“Var inte dum hon, Bina, och gå och gift sig. Karlarna äro minsann inte för goda att dras med”, sade patronen.

“Nej, det skall Gud veta”, lättade sig Bina med ett ofantligt eftertryck.

“Nej, det är ju det jag säger. Men då kan det väl inte vara något allvar med Binas flytt-sing. Blef hon verkligen så arg för det jag var litet het om tronens häromdagen”, frågade patronen.

“Nej, om det bara vore *det* så —”.

Hellman såg lika förvånad som omedveten ut. “Asch, manfolken äro ibland litet svåra, hvart hon kommer; lita hon på mig”.

“Åja Bina, besinna sig litet på saken”, bad frun.

“För fruns skull behöfver jag visst inte besinna mig”.

“Ja, inte behöfver Bina det då för *min*”, afbröt patronen, i det han envisades att icke vilja taga uppsägningen på allvar.

“Låt saken åtminstone anstå litet”, bad frun ytterligare.

Och därmed lät Bina den alldeles bero. —

“Pappa står sig ju utmärkt på ombytet”, tyckte dottern, då hon på våren gjorde för-äldrarna ett besök. “För pappas del hade jag oroat mig för de ändrade lefnadsvanorna. Men mamma ser däremot klen ut. Jag, som tänkte, att mamma riktigt skulle mått väl och njutit af lugnet och de goda dagarna”.

“Jag har ju haft en sådan svår lungkatarr”, sade fru Hellman, “och den har väl tagit på mig”. Men inom sig tänkte hon, att hon ingalunda fått de goda dagarna på ålderdomen. Hon kände sig tvärtom riktigt olycklig. Efter att hafva varit så fördragsam med henne förut, kunde väl hennes gubbe icke behöft visa sig så otillfredsställd och missnöjd med alla hennes förehafvanden på gamla dagar.

“Men hvad går det åt pappa”, sade dottern, efter att en vecka hafva varit vittne till hans husliga regemente.

Modern suckade. “Ja, jag vet inte, men jag duger då inte någonting till längre.”

“Pappa var visat för energisk och lifskraftig att slå sig alldeles till ro. Hans verksamhetsbegär måste förstås skaffa sig något aflopp. Men mamma får lof att stå på sig och vara litet morsk, när han blandar sig i alla möjliga husliga detaljer. Han tänker naturligtvis inte på, hur odrägligt det blir, eller på att han tröttrar och plågar mamma.”

Modern såg rädlös ut, hon hade aldrig behöft att stå på sig och föra något krig mot sin man, inte skulle hon väl kunna göra det nu heller! Hon endast skakade på hufvudet, i enlighet

med sitt skaplygne tog hon saker och ting djupare än de förtjåna att tagas.

“Det måtte vara de gamla intressena för jaktporten, som vaknat upp hos pappa”, anmärkte dottern en dag leende till fadern, som gripits af utrotningsbegär på mal. “I det gamla hemmet fanns också mal, men där hade pappa annat villebråd att tillgå.” Hellman skrattade, men jaktifvern tog ånyo fart efter dotterns af-resa.

“Här ska Bina få se hvad jag varit ute och köpt”, sade han en dag, då Bina pepprade ned pålsvaror och vinterkläder. “Det heter mortalin och tar död på allt hvad mal heter.” Och han satte en spruta till munnen och började blåsa.

“Tvi för den sure, så det luktar”, tyckte Bina.

“Lukten fördunstar snart”, sade Hellman, ifrig och förnöjd. “Så här ska man spruta öfver alla stoppade möbler, det sätter inga fläckar. I april och augusti lägga malen sina larver, förstår Bina.”

“För mig må de lägga dem, när de behaga. De ha ingenting fått fördärfva hittills. Piska och lufta och hålla snyggt, det hjälper. En tocken illaluktande smörja som den där, kan ju fördrifva både folk och få.”

“Lukten dunstar snart bort”, förklarade husbonden andfädd. “Nu sprutar jag en stund, sedan får Bina taga vid.”

“Du min skapare”, sade Bina och återvände till sina pålsvaror, mumlande ett: “När hvar och en sin syssla sköter, så går det väl ehvad oss möter.”

En af de följande dagarne klädde sig Hellman i värkostym. “Jag menar kläderna krympt sedan i fjol”, sade han.

“Det är nog snarare du som lagt ut”, trodde frun och kastade en blick på mannen, hvars goda hull hittills hållits i styr genom hans rörliga lif.

“Visst inte”, sade Hellman.

Men när tiden kom för honom att krypa i vinterkläderna, visade det sig, att dessa töjt sig, och snart började de töja sig alltmera. Han började bli slapp i hullet och förlora sin goda färg, hvilket fru Hellman med en viss oro anmärkte.

“Det är förstås stugulif och innesittande, som taga ut sin rätt”, sade herr Hellman. Hvilken slutsats föreföll hans hustru mycket sannolik. Hon manade på honom att söka frisk luft och motion, såsom hon ofta förut gjort.

Patronen var retlig och svår att göra till lags, men han höll en allt mindre sträng uppsikt öfver sina fruntimmer.

“Det är då ingen smak på medisterkorfven i år”, anmärkte Hellman vid julen.

“Men den är lagad i år på samma sätt som alla andra år”, genmålde Bina. Men hon sade det mycket fogligt, ty hon hade en tid bortåt lagt märke till, att patronen inte var vid sin vanliga friska mataptit, och då var det nog något som fallerade till hälsan.

Så visade sig också inom kort vara förhål-landet. Han föll af och miste alldeles sitt käcka humör. Doktorn visste inte så noga hvaruti man hade att söka anledningen härtill, men antydde sannolikheten af något inre lidande. Och snart konstaterades det vara mag-krafta.

“Det blef inte så lång tid vi fingo njuta ålderdomshvilan tillsammans, mor du”, sade Hellman en gång.

Fru Hellman kände bittra samvetskval öfver att hon så föga vetat att njuta den. Men därom hade mannen tydligen intet begrepp, och hon var glad öfver att hon icke stridt med honom, utan burit den pröfvande dagen såsom den gladare.

“Herre Gud”, snyftade Bina. “Jag borde förstätt, att det var sjukdomen, som gjorde patron så förändrad, sedan han kom hit till stan.”

Patron såg förvånad på Bina. Han hade ingen aning om, hur förändrad man funnit honom. Han hade funnit dessa år i staden mycket angenäma, det var blott dessa sista månader, som pröfvat honom.

“Jag undrar just, om du kommer att bo kvar i staden, mor?” undrade han en gång och klappade hustruns hand, som hvilade på sängkanten.

Hustrun endast vände sig bort och sväljde sina tårar.

“Både du och Bina hade allt svårt att vänja er vid stadsluften”, fortsatte Hellman.

“Hade vi”, sade Bina.

“Kanske ni flytta på landet igen.”

“Jag tänker frun blir nog där hon är, tills hennes tid kommer”, snyftade Bina. “Utan patronen får hon nog svårt att finna sig såväl på landet som i staden.”

A.

UR DAGSKRÖNIKAN.

CHRISTIAN LOVÉN. †. Under den sistförflutna veckan afled å sitt sommarställe invid Stockholm f. d. professorn vid Karolinska institutet och f. d. sekreteraren vid Landbruksakademien, Otto Christian Lovén, 67 år gammal.

Efter att vid 17 års ålder ha aflagt studentexamen, studerade han vid Karolinska institutet, där han 1861 blef kirurgie magister. Sedermera beklädde han professuren i fysiologi vid Karolinska institutet, sekreterarebefattningen vid Landbruksakademien, hvarförutom han vid olika tider var representant för Stockholm i andra kammaren, där han utveklade vetenskapsmannens frisinhet i olika politiska och kulturella spörsmål.

Som vetenskapsman visade han en ovanlig begåfning och skarp blick, och bland hans vetenskapliga skrifter är särskildt att nämna afhandlingens “Bidrag till kännedom om tungans smakpapiller”, hvilken ännu i dag betraktas som grundläggande för smaksinnets fysiologi.

Hans genom årtionden svaga hälsa mäktade ej nedbryta hans energi och andliga spänstighet, hvadan han, trots ständiga fysiska plågor, kunde värdigt fylla ett så mångsidigt lifskall, som han gjort. Ty hans intressen voro talrika och hans verksamhetsifver ofantlig.

Som människa var han behärskad af en ädel frisinhet och en djup humanitetskänsla, som gjorde att han omfattades med den största vördnad och sympati af alla, som med honom kommo i beröring.

I Stockholms vetenskapliga värld lämnar han ett stort tomrum efter sig, och äfven de många, som gjort hans bekantskap blott genom de ypperliga populärvetenskapliga skrifter, som han utgaf, när hälsan ej tillät honom att syssla med den tyngre och strängare forskningen, skola med tacksamhet dröja vid hans minne.

Gift sedan 1866 med Elisabeth Johanna Emilia von Julin från Fiskars bruk i Finland, efterlämnar han såsom närmast sörjande maka och två döttrar, gifta, den ena med professor C. G. Santesson härstädes, den andre med lasarettsläkaren i Hernösand, dr Fritz Kaijser.

STESKILSKYRKAN. Vidstående bild visar det yttre af en nyligen fullbordad kyrka i Sveriges Sheffield. Byggnaden var ursprungligen en missionshusbyggnad

och en ganska bristfälligt sådan. När taket hotade att störta in, ålades församlingen att försätta byggnaden i skick. Arkitekten hr Gerdt Hallberg — i parentes en af våra duktigare landsortsarkitekter och eröfraren af första priset (stora silfvermedaljen) vid den nyligen afhållna Katrineholmsutställningen — fick uppdraget. Och han roade sig med att omvandla den skröpliga missionshusbyggnaden till en miniatyrkatedral i romansk

stil. Den är nu invigd och utgör ett bidrag till de ytterst få monumentala byggnader staden har att uppvisa, hvarförutom den är den enda kyrka, som Eskilstuna f. n. består sig med.

SVERIGES studerande ungdoms helnykterhetsförbund (S. S. U. H.) har i dagarna haft sin fjärde årskonferens i Göteborg. Mötet har under sina förhandlingar bland annat antagit en resolution med uppdrag åt styrelsen att inleda underhandlingar med de skilda ländernas nykterhetsföreningar bland den studerande ungdomen om åstadkommande af samarbete i nykterhetsfrågor.

Åtskilliga intressanta utflykter i Göteborgs omgifningar ha företagits. Den grupp bild från konferensen, som vi meddela å sid. 336, återger deltagarna samlade till förhandling i realläroverkets sal.

RYGGÅSSTUGA I HJORTED I KALMAR LÄN.

K. L. BERNER FOTO.

EN MÄNNISKOBONING från gamla tider. Som en kontrast till nutidens storstadshus, lämna vi här en afbildning af en gammal ryggåsstuga i Hjorted i Kalmar län, antagligen den enda, som finnes där i trakten. Den ter sig onekligen mycket blygsam, men är dock fortfarande hem för människor, som där framleva sitt lif under det skröpliga taket.

UT. NOVELL FÖR IDUN AF BRITTA MÖRK.

(Forts. från nr 26.)

»Nej, när du nu är här, får du väl vackert stanna.» Hon log med hela ansiktet och strök smekande med handen öfver Ingrid's fuktiga hår nedåt kinden, friskt däfven efter promenaden i den skarpa luften.

De hade slagit sig ner vid brasan i den öppna spiseln, Ingrid på en pall vid tant Louises fötter.

»Nå, hur är det fatt, liten?»

»Åh — jag ville bara ut hit — här är så lugnt — man får likasom ro här.»

»Måste du gå så långt för att finna den, barn?»

»Jag får väl gå längre vägar än så. — Tant, om man hade intet att ångra, intet att förebrå sig, om där finnes ingen skugga mellan nuet och det förflutna, då ägde väl hjärtat ro? Och om ens hand aldrig gifvit hårda slag, ens läppar aldrig låtit grymma ord sära och döda, säg, då ägde väl hjärtat frid? Och om vi öppnade vår själ för godheten, icke behöfde vi då gå så tunga, tunga vägar och icke digna af trötthet i ödemarker? Du är lycklig, du, tant Lis, ty lifvet och lidandet ligga bakom dig, din själ är stark och god, och din hand har aldrig gjort någon ondt.»

Och den mjuka handen stryker mildt och varligt öfver den unga flickans höga, bleka panna, bakom hvilken sorgens tankar tyckas vandra i ett stilla tåg. Och det är tyst i kammarerna. Blott vinden tjuiter i mörk tonart kring knutarna, och glöden falla samman och slockna på hårdan . . .

»Sjung en af dina visor, tant Lis!»

Och den gamla damen sätter sig borta vid pianot, som är nött och lilla medfaret af tidens tand. Tangenterna äro gulnade och gifva blott en spröd och brusten klang. Och ändå är det ro och lisa i hennes veka spel, och tonerna pärla som dropparnas fall i det uppriskande vårregnet. Och smärtan och oron lägga sina trotsiga hufvuden till hvila vid den gamlas sång om »lifvets rödaste rosor, som stormarna rycka bladen af — de ligga där som tunga, skälfvande blodsdroppar i den svarta mullen. Men goda andar förvandla dem till strålände rubiner och blixtrande juveler, foga dem samman, sten vid sten, pärla vid pärla, tills de bilda en skönt formad krona. Och då vägen löper nedåt mot de djupa skuggornas dal, då möter dig Döden i sida, hvita kläder och fäster den strålände kronan på din bleka panna. Och Döden säger: »Si, Gud lät stormarna härja bland lifvets rödaste rosor. Men Gud förvandlar mörker i ljus och smärtans blodsdroppar till blixtrande rubiner, och utan denna krona träder ingen in i himlarnas härlighet. Och kronan strålar på ditt hufvud, när du glider in i ljuset.

Och natt är icke mer.»

Den sista tonen har förklingat, likt en andehviskning . . .

»Det var en underlig sång.»

»Ja — jag har själf diktat orden och satt melodien till dem. Det är nattarbete, barn.»

IX.

Fru Strähle satt i sin länstol och funderade. Hon kunde aldrig släppa honom ur tankarna — honom, som hon kallat sin andre son. Och hon hade svårt att förlåta sin dotter det steg hon tagit. Det hade kommit en skugga emellan dem, och det hvilade en viss förstämning öfver hela hemmet.

Det var därför med en känsla af lättnad, som Ingrid en dag i början af april mottog ett bref från släktningarna i Stockholm. Det var så länge sedan de hört något från dem — skulle hon ej ha lust att skudda hemmets stoft af sina fötter och glädja dem med ett besök. Evy längtade att få träffa sin kusin, och Stockholm hade så mycket härligt att bjuda på just denna tid af året Ville hon icke komma?

Om hon ville! Mer än gärna ville hon skudda hemmets stoft af sina fötter — skaka af sig alla mörka minnen från den sist förflutna tiden och känna sig fri och glad och ung! Och inga hinder lades heller i vägen. De voro ej längre utan tjänare, och hon kunde således utan själföförelser lämna dem allesammans.

Så var det då att rusta upp sin garderob, packa sin kappsäck, taga Gud i hågen och resa sin väg — en värblå dag, då snön smälte från taken och drivforna lågo smutsgrå, bidande förintelsen. Och trädens grenar voro blanka af vätan och marken låg här och hvar glimmande svartbrun i det stickande solskenet. Och stora, hvita molntappar seglade däruppe, fåglarna kvitterade, och hvarje den minsta vindpust var kittlande smeksam och ropade: Vår! Vår!

* * *

Kusin Evy är sina föräldrars enda barn, en sjutton-årig mö, med slank och smidig figur och ett hår! Som gyllenröd brons i färgen och mjukt och lent som silke. I stora, härliga vägar böljar det nedåt sidorna, då hon kammar det med elfbenskam, och då njuter Evy af all den glans, som utstrålar från den väna bilden i spegeln. Men egentligen har man hört så mycket talas om detta underbara guldhår, att man blifvit liksom led på det — det är nästan, som om det mistat sin gloria för det myckna ordandets skull.

Kusin Evy har också en mjällhvitt hy och ett par grå, stora barnaögon och skälmska gropor i kindens mjuka hull, när hon skrattar. Och kusin Evy skrattar ofta. Intet enda moln har förmörkat hennes lifs vårm Himmel, allt har varit sol och lek och rosor, hvarför skulle hon då inte skratta? Hvarje hennes minsta önskan och nyck har alltifrån barndomen blifvit tillfredställd, ingen har tänkt på att sätta sig emot hennes infall och påhitt; hela huset har måst dansa efter hennes pipa. Hela världen har skämt bort henne. Och lilla Evy tycker om att bli bortskämd. Det är hennes lifsuppgift — detta att bli bortskämd och bortklemad. Hon har dansat sin väg fram genom lifvet, i tunna, elegant sidenskor och siden och sammet böljande om de slanka, barnsliga lemmarna. Och det är så roligt att dansa.

Jag tror aldrig kusin Evy tagit i en damtrasa, ännu mindre i en sopborste. Kusin Evy i en tjänarens skepelse! Nej, nej! Kusin Evy ligger till kl. 10—11 om mornarna, dricker sin choklad på sängen, läser romaner, spelar Chopin och Grieg, broderar stiliserade blommor och fåglar i smältande läckra färger på glänsande siden. Kusin Evy tycker om glada, lifliga färger, och det är högst amusant att se de många dyrbara ringarna gnistra och blinka och silket skimra mot den lilla hvita handen, då den för nålen upp och ned i den lena tyget. För öfrigt är hennes tid en enda glänsande rad af fester, fester — operan, teatern, baler, middagar och supéer, visiter, slädpartier, konserter och matinéer. Ja, kusin Evy kan konsten att roa sig. Och när den ansträngande säsongen är slut och Evy fram på vårsidan börjar se litet blek och medtagen ut, då är det blott att skaffa en mängd charmanta toaletter, resa till en fashionabel badort och söka hvila och — förströelse på nytt!

O, kusin Evy, jag beundrar dig!

Kusin Evy är också förlofvad. Naturligtvis är hon det. En liten, spensligt byggd löjtnant med svart, lockigt hår, små, omsorgsfullt vaxade mustascher och ett par smäktande bruna ögon har vunnit hennes lilla goda flickhjärta. Men löjtnantens hjärna är tom, hans börs ännu tommare och han själf, ja, han själf är en fladdrande fjäril. Stackars lilla Evy! En lysande uniform, ett klingande namn och ett par vackra ögon äro nog icke allt här i världen. När den danslystna lilla foten en gång blifvit trött, när det första ungdomsskimret slocknat och glädjeyran domnat och du begynner ana, att lifvet ändå gömmer något af allvar under den glittrande ytan — vore det då ej godt att få luta det guldlockiga hufvudet mot ett starkt och varmt, manligt klappande hjärta — att få stilla de fladdrande fjäriltankarna inför en lidelsedjup, tryggande och bärande kärlek. Tror du icke det, Evy liten? Men du skakar själfsvåldigt dina ljusa lockar — du vet intet om lidelse och glöd. Du är kär öfver öronen i din vackra löjtnant, och du fortfar att dansa, dansa —

Lyckliga lilla Evy!

*

Förnämsta tvättmedel

äro och förblifva dock vid finare tvätt

HYLINS

Ekonomi-Tvål

och vid gröfre tvätt (byk)

HYLINS

Prima Tvätt-Tvål

Kusin Evys mor är en liten fin, distinguerad dam, med något mildt och stilla öfver hela sitt väsen. Det är en djup själ, som talar ur de stålblå ögonen, och hennes konversation röjer en gedigen bildning och kunskaper i olika ämnen. Man förstår egentligen inte hvar kusin Evy fått sin ytlighet ifrån, ty morbror Edvard är en sådan där präktig, enkel, kärnfrisk och hjärtgod natur, som tillhör männen af den gamla hederstammen. Man behöfver bara höra morbror Edvard skratta för att veta, att han är en hjärtans god människa. Åh, hans skratt! Så smittande muntert, så sjungande fylligt och starkt — det sväller ut i rummet och tyckes fylla det helt och hållet med något pärlande friskt och oemotståndligt. Den trumpnaste min klarnar upp, och man skrattar med utan att veta anledningen till munterheten — man skrattar för skrattets skull. Man kan ju ej låta bli att smittas af det. Och bara man sitter och tänker på morbror Edvards skratt — för sig själf — börjar man skratta.

X.

Och nu var Ingrid hos morbror Edvard på besök. Hur underligt att komma in i denna atmosfär, så helt olika den i hennes eget hem. Allt hvad rikedom, skönhetsinne och förfina smak i förening kunna åstadkomma, det fanns här samlat till ett harmoniskt helt. Och där fanns en mängd tidskrifter och böcker — allt af äldre och nyare litteratur — blommor och tafflor och härliga konstverk: det var som att gå i ett museum.

Och allt hvad tant Anna rör vid blir liksom förvandladt under hennes händer till något älskligt och vackert. Och det är ljus och lugn ro omkring henne, och man kan inte bli häftig eller förgå sig i hennes närvaro. Tant Anna är en hemmets goda genius — hon är »artist i hemlifvets konst.»

Men att tant och morbror, som voro så förståndiga och enkla människor, kunde tillåta Evy detta ohejdate njutningslif? Berodde det kanske därpå, att tant Annas egen barndom och ungdom förflutit så tröstlöst grå och glädjelös, i ett strängt och fattigt hem — fattigt på sol och värme och den skönhet hvarje sinne, medvetet eller omedvetet, törstar efter. Och nu ville hon därför gifva dottern så mycket friare tyglar, låta henne fånga så mycket af lifvets guldstof som möjligt. Tids nog kommer frosten — tids nog lägger lifvet sordin öfver hjärtats strängar. Låt dem därför klinga ut, lefva, andas, sjunga — — Tids nog mister färgerna sin glans och rosorna sin doft och ljusen slockna och tomheten gapar — tids nog, tids nog . . .

Helt visst tänkte hon så, den goda tant Anna.

* * *

En eftermiddag, då den blida vårdagern flöt in genom de höga fönstren med en mild, dämpad glans, hade de båda flickorna suttit inne i Evys rum, en förtjusande, kokett liten boudoir i rococo, den förgyllda möbelen öfverdragen med blekblått siden, en pendyl pickande på kakelugnens hvita marmorfris och luxuösa pretiosa på atenienser och småbord. En af Evys bekanta hade så kommit på besök, en lång flicka med yppig figur, ett par glada, spelande ögon och en tunga, som hon aldrig kunde hålla i styr. De hade suttit och arbetat och ätit af Evys utsökta konfekt och pratat — ja, pratat, det var just ordet. Och på många omvägar halkade man så in på litteraturens område, och lilla fröken Berger förklarade lifligt, att hon tyckte allra bäst om Maria Corelli och Nataly von Eschstruth — se, Ellen Key kunde hon då rakt inte med! Och så hade hon därhemma på sitt skrifbord ett par böcker, som hon fått låna af brodern till en hennes väninna.

»Men Ebbe Linde, ni vet, hon som är seminarist och inackorderad hos oss, säger, att de äro så rysliga, att ingen — hyggelig ung flicka kan läsa dem. Hon påstår till och med att de äro värre än Frödings »Stänk och flickar.» Tänk ni, värre än hans »Stänk och flickar» — det är allt väl starkt!»

Jaså, hon kände verkligen till Fröding, eller var det kanske bara hans »Stänk och flikor» hon tagit notis om?

»Törs jag fråga hvem, som är författare till de där rysliga böckerna?»

»Det vet jag inte — ingen signatur alls. »Georg Dahna» och »Leo Dahna» heta de. Vill fröken kanske låna dem af mig?»

»Nej, tack! Jag lånar ogärna så där i tredje hand. Jag kan nog få hem dem från boklådan.»

Och följande dag var det en viss ung flicka, som styrde sina steg till bokhandeln och begärde de båda böckerna i fråga. Genast vid hemkomsten gick hon in i det gästrum, som blifvit ordnad för hennes räkning, slog sig ned i den bekväma länstolen med denna känsla af lugnt välbefinnande man erfar, då inga försummade plikter vänta, utan man med godt samvete kan fråsa på den nya bok, som ligger uppskuren framför en. Evy och tant Anna voro ute på visiter och skulle för resten ej komma hem förrän till middagen klockan half fem. Skönt!

Vårsolen låg in i det stora, vackra rummet, där tystnaden blott stördes af det prasslande ljud, som uppstod, då bladen vändes eller då papperskniven risande slet upp sidorna.

Hon läste — läste — läste. Och kände sig gladt besviken. Hvar fanns den grofva, råa, ohöjda sinnlighet hon väntat sig — hvar voro alla vidriga fauner och vilda bacchanaler? Hvad hon fann var ett ungt blod, visserligen, men ingalunda ett förskämdt. Det klappade ett ädelt och rikt hjärta bakom orden — nåja, på sina ställen var ju tonen litet frivol, det kunde ju inte nekas — i Georg Dahna. När hon kom till Leo Dahna, letade hon förgäfvets efter något anstötligt alls. Det var en varmt kännande och en fritt tänkande konstnärssjäl hon nu stiftat bekantskap med, och om hon mött diktaren därute i levande lifvet, skulle hon sagt till honom: »Du är en son af det folk, som dväljes i mitt eget rike.»

Det var naturligtvis scenen vid badningen, som egentligen sårat den där snörörra seminaristsjälen. Och den, som hade den mest kyska, den mest hvita klangen af alltsammans — för den, som med blicken trängde längre än till ordens yta! —

Såå, det var alltså dessa böcker små dygdiga flickor inte kunde läsa, ännu mindre naturligtvis ha ståendes på bokhyllan. Men att läsa dussintals missromaner utan ett uns af tanke och innehåll, det går an — ja, det går an, o Sancta Simplicitas!

Erik hade rest upp till hufvudstaden på några dagar i och för affärer och gjorde naturligen morbror Edvard sin uppvaktning.

En förmiddag, då han kom dit på visit, fann han endast Ingrid hemma, sysselsatt med nål och tråd inne i lilla salongen. Han slog sig ner på en taburet vid

hennes sida. Så ovanligt tyst och förb^o hållsam han var i dag. Ingrid såg med en viss undran in i hans bleka ansikte. Samtalet gick trögt och långsamt — det ville ej komma in i den rätta stämningen. Så reser sig Erik häftigt upp och börjar en af sina vandringar öfver den tjocka smyrnamattan, som förtager ljudet af hans steg.

»Jag har träffat Esk i dag.»

Han blir stående framför systemen, som fortfarande sitter framåtutlad öfver arbetet.

»Så ohyggligt tård och affallen — minst tio år äldre.»

Hon kunde ej undgå att märka den bittra förebrälsen i broderns stämma — hon ser ej upp, vill ej möta denna lugna, genomträngande blick.

»Han hälsade dig.»

Det uppstår en tryckande tystnad. Ingrids fingrar syssla så nervöst och ifrigt med det hvita broderiet, att den sköra tråden brister.

Några dagar senare — en sådan där råkall morgon, då vintern mera än våren gör sig förnimbar. Det sprakar en treflig brasa inne i morbror Edwards rum, där Ingrid slagit sig ner i den låga gungstolen med morgonposten. Hon ser spöklikt blek och hålögd ut i den kalla, färglösa dagern, och hon känner en tryckande tung känsla, liknande en ångestfull aning, sammansnöra sitt inre. Det var naturligtvis den här värförkyllningen, som för med sig denna trötthet denna förstämning — dessa feberfantasier.

Hon hade gått och lagt sig ovanligt tidigt kvällen förut, redan vid sjutiden. Hon hade som bly i kroppen och kunde icke hålla sig uppe. Och hon hade dragit ned persiennerna, så att icke en stråle af ljus kunde tränga igenom, dragit täcket öfver hufvudet och låtit mörker och dvala fånga sig till kropp och själ. Så ligger hon med ögonen slutna, kringsväfvad af det förlutna tilldragelser och scener i detta formlösa kaos, som föregår sömnen. —

Hon vet icke om hon drömmer. Hon befinner sig i en öken, förfärande i sin stora tystnad, förfärande i sin vida ödslighet. Hon går och går, driven framåt af en osynlig kraft. Finnes då ingenstädes en vänligt lockande oas, finnes ingen skymt af lifvet — är det väl dödens boning hon gästar?

Men hvad är detta — detta luftiga hvita, som vajar som säf för vinden? Hon träder närmare och finner det vara hvita vallmoblommor, jättestora, med en doft, som underligen söfver — Endast hvit vallmo! Och de böja sina härliga kalkar mot den hvita ökensanden som i stilla sorg . . .

Sakta lutar hon sig fram, griper med darrande hand om deras höga stänglar för att hålla deras böljande oro stilla och ser — ser en man med välkända, ädelt lugna, bleka drag ligga utsträckt på marken. Ljudlöst segnar hon ned, för handen till hans hjärta — det klappar ej — hon blir varse ett djupt sår, och när hon rycker handen tillbaka är den färgad af blod — Det är något som vill kväfva henne — hon spritter

upp ur drömmen vid ett skrällande ljud utifrån salen. Det är klockan som slår — hon räknar slagen — åttal! Men det sista slaget sväller ut med en egendomligt sjungande, dallrande klang — det är något på en gång af orgelbrus och en dödsringning. Aldrig — hvarken förr eller senare — har hon hört en klocka slå på det viset.

(Forts.)

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS.

DÅ Iduns korrespondent från den nyligen afhållna kvinnokongressen i Berlin i det senare af sina båda bref påpekade, att den högre flickskolan hade många representanter från olika land med på kongressen, men att Sverige, som ingalunda saknar för- mågor på detta område, trädde något i bakgrunden, anser undertecknad sig böra bemöta denna anmärkning genom att här nedan meddela en förteckning öfver de föredrag, som höllas af svenska kvinnor vid den nämnda kongressen.

Inom sektionen för fattigvård och sjukvård af professorskan *Agda Montelius*: Om principerna för en förbättrad fattigvård. Af justitierådinnan *K. Bohman*: Om sjukvård i fattiga hem. Af dr *Ellen Sandelin*: Om Föreningen Röda korsets verksamhet. I sektionen för kvinnans rättsliga ställning höllos föredrag af fröknarna *Maria Cederschiöld* och dr *Alexandra Skoglund*. I sektionen för folkbildningssträfvanden af Fru *Anna Retzius*: Om de svenska arbetsstugorna för barn. I sektionen för sjukvård af dr *E. Sandelin*: Om sjuksköterskeföreningarna i Sverige. I sektionen för nykterheten af fröken *Ina Rogberg*: Om nykterhetsundervisningen i Sverige m. m. I sektionen för den högre flickskoleundervisningen af fru *Anna Retzius*: Om hjärnans utveckling i dess förbindelse till uppfostran. I sektionen för kommunal verksamhet af fru *Agda Montelius*: Om kvinnan i fattigvårds- och skolstyrelser. I sektionen för den högre vetenskapliga bildningen af dr *E. Sandelin*: Om kvinnan som läkare. I sektionen för politisk rösträtt af dr *Lydia Wahlström*: Om de kvinnliga rösträttsföreningarna i Sverige.

Vid det stora möte af den internationella kvinno- kongressen (International Council of Women), som omfattar sju millioner kvinnor tillhörande 19 olika nationer och hvari genom *det Svenska nationalförbundet*, icke mindre än 16 svenska kvinnoföreningar ingå, valdes vid dess nyss avslutade sammanträde i Berlin för den följande 5-årsperioden till ordförande: Lady Aberdeen från England, till förste vice ordf. fru Marie Stritt från Dresden (ordf. för det tyska Nationalförbundet), till andra vice ordf. fru A. H. Retzius från Stockholm (ordf. för Sv. kvinnornas Nationalförbund), till tredje vice ordf. madame Jules Siegfried från Paris (vice ordf. för det franska Nationalförbundet), till sekreterare fröken Kramers från Holland och mrs Gordon (Skottland) samt till skattmästare mrs Sandford från Canada.

SVENSKA.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 10 Juni—16 Juli 1904.

Söndag: Klar buljong med ostsmörgåsar; chateaubriand med fransk potatis; sparris med rördt smör; äppelpudding med grädda.

Måndag: Pudding af kokt kött med lingon; nyponsoppa med grädda och skorpor.

Tisdag: Vegetariansk juliennesoppa med rostadt bröd; stufvade abborrar med potatis.

Onsdag: Kotletter af kalffärs med spenat; smultron med mjölk.

Torsdag: Currysoppa med frikadeller; jästmunkar med sylt.

Freitag: Ugnstek reffbenspjäll med potatis och äppelmos; krusbärsoppa med makaroner.

Lördag: Spicken sill med färsk potatis och smör; filmjölk med pepparkakor.

RECEPT:

Ostsmörgåsar II (f. 6 pers.). 1 tiöres vattenbröd, ½ hg. smör, 1 äggghvita, ½ hg. riven, stark ost.

Beredning: Brödet skäres i tunna skivor, hvilka bestrykas på ena sidan med smör. Äggghvitan slås till lätt skum och blandas med den rifa osten. Ostmassan bredes på smörgåsarna, som därefter insätts i ordinar ugnsvärme att få vacker rostgul färg.

Den serveras till klar buljong, puréer och vegetarianska soppor.

Äppelpudding med grädda (f. 6 pers.). ½ lit. äppelmos, 50 gr. sötmandel, 6 blad gelatin, 2 msk. varmt vatten, 4 del. tjock grädda.

Till garnering: 6 päron, 25 gr. biscuits.

Beredning: Äppelmoset passeras och blandas med den skällade och groft hackade mandeln samt det sköljda och i 2 msk. varmt vatten upplösta gelatinet. Sist nedröres försiktigt den till hårdt skum slagna grädden. Massan hålles i vattensköljd och sockerbeströdd form och ställes på is eller kallt ställe att stelna. När puddingen skall stjälpas upp, hålles formen ett ögonblick i varmt vatten.

Den garneras med frukt och biscuits.

Pudding af kokt kött (f. 6 pers.). 1 lit. kokt finhackadt kött, 4 ägg, 8 del. gräddmjölk, 10 msk. stötta skorpor, 1 hg. smör (skiradt), 2 msk. korinter, 1 msk. salt, litet rifven muskotnöt.

Till formen: 1 msk. smör (20 gr.) 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Köttet hackas eller males fint och blandas med de uppvispade äggen, gräddmjölken, de stötta skorpora, det skirade, men afsvalnade smöret samt de rensade och förvillda korinterna, hvarefter massan afsmakas noga med kryddorna.

Den hålles i en smord och brödbeströdd form, och puddingen gräddas i ugn omkr. 1 tim. Den serveras med lingon eller skiradt smör.

Vegetariansk juliennesoppa (f. 6 pers.). 2 lit. växtbuljong, (1 blomkålshufvud, ½ lit. jordärtskockor, 1 morot,

1 palsternacka, 1 stor purjolök, ¼ selleri, ½ lit. spritärter med skidorna, 1 liten knippa persilja, 4 lit. vatten, 1 msk. smör (20 gr.), 1 msk. salt.

1 litet saladhufvud, 2 små morötter, 1 liten purjolök, ¼ selleri, 2 msk. smör (40 gr.), 1 tsk. socker, salt, hvitpeppar.

Beredning: Buljongen bör kokas dagen innan den skall användas. Grönsakerna och rotsakerna ansas på vanligt sätt, skäras i små bitar, och påsättas jämte saltet och smöret i kallt vatten att koka, med tätt slutet lock, omkr. 6 tim. Buljongen silas därefter genom en i hett vatten urvriden servett eller ylleduk, och färgas, om så önskas, med litet brynt socker.

Saladhufvudet och rotsakerna sköljas och ansas samt skäras i fina strimlor. De brynas därefter väl i smöret och sockras. den kokande växtbuljongen tillsättes och soppan får koka omkr. ½ tim. Den afsmakas noga och serveras med rostadt bröd eller ostsmörgåsar.

Kotletter af kalffärs (f. 6 pers.). 7 hg. benfritt kalkkött, 1 ½ kkp. gräddmjölk, 1 msk. potatismjöl, ½ msk. salt, ½ tsk. hvitpeppar.

Till panering: 2 ägg, 1 ½ kkp. stötta skorpor.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 3 kkp. buljong eller vatten.

Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, skäres i tärningar, befrias från hinnor och senor, och drives 3 ggr genom köttkvarn. Färsen arbetas därefter väl med gräddmjölken, potatismjölet och kryddorna. Färsen formas till aflångt runda kotletter, hvilka penslas med ägg och vändas i fint stötta skorpor. En tackjärns-panna upphetas långsamt, smöret brynes däri, och kotletterna läggas och brynas väl på båda sidor. Då de äro brynta, nedlägges de i en kastrull, den kokande buljongen eller vattnet tillsättes och kotletterna få sakta genomsteka med tätt slutet lock 10—15 min. De uppläggas på varmt serveringsfat, garneras med persilja och säsen hålles öfver.

Jästmunkar (f. 6 pers.). 1 del. gräddmjölk, 70 gr. smör, 1 ägg, 1 äggula, 40 gr. strösocker, skal och saft af ¼ citron eller 25 gr. sötmandel, 20 gr. pressjäst, 350 gr. hvetemjöl, krusbärs sylt eller äppelmos.

Till kokning: 1 kg. flottyr.

Beredning: Mjölken ljummas, smöret, de uppvispade äggen, sockret och citronskalet eller den skällade och rifa mandeln tillsätts och mjölet inarbetas. Sist röres den i litet ljum mjölk upplösta jästen och degen arbetas, tills den blir smidig och blank, hvarefter den får jäsa omkr. 2 tim. Den omarbetas därefter på bakbordet, utkafas till 1 cm. tjock kaka och uttages med dricksglas till små kakor.

Midt på hvarje kaka lägges litet krusbärs sylt eller äppelmos; kanterna penslas

med äggghvita och tryckas väl tillsammans. Munkarna ställas på mjölade plåtar och få jäsa omkr. 1 ½ tim.

Flottytren upphetas i en järngryta, och när en tunn blå rök stiger upp från ytan, läggas munkarna, två och två, och kokas vackert bruna.

De uppläggas på gräppapper eller hårdt bröd, så att flottytren får väl afriinna samt öfversockras genast.

De serveras hällst varma.

Ugnstek reffbenspjäll (f. 6 pers.). 1 ½ kg. reffbenspjäll, 1 ½ msk. salt, ¼ tsk. hvitpeppar, 1 tsk. senap, 1 msk. smör (20 gr.) ½ lit. buljong eller vatten.

Till garnering: 2 hg. katrinplommon, persilja.

Beredning: Refbenspjället, som bör vara tunnt skuret, knäcks, tvättas med en duk doppad i hett vatten, ingnides med kryddorna och får ligga till följande dag. Smöret brynes i en långpanna reffbenspjället lägges, med den köttiga sidan upp, och brynes väl i ugnen, på båda sidor, samt spådes med den kokande vätskan, litet i sänder. Köttet får därefter steka, tills det är mörkt, omkr. 2 tim., under det att det öfveröses och spådes hvar tionde minut. Refbenspjället skäres i vackra bitar och serveras varmt eller kallt, garneradt med katrinplommon och persilja.

Köttjusens silas, skumma noga och serveras som säs.